

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Årsredegørelse 2018

Forsvarets Efterretningstjeneste

Indhold

Til forsvarsministeren	1
Forord.....	2
1. Tilsynets kontrol.....	4
1.1 Kontrolmetode	4
1.2 Kontrol af FE i 2018	5
1.2.1 Særlig kontrol vedrørende FEs orienteringspligt	7
1.2.2 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT).....	8
1.2.3 Kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT)	8
1.2.4 Kontrol af FEs søgning i rådata	10
1.2.5 Kontrol af FEs fysiske indhentning (HUMINT)	13
1.2.6 Kontrol af FEs indhentning af billedmateriale (IMINT)	13
1.2.7 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af non-kommunikation (ELINT).....	13
1.2.8 Kontrol af FEs behandling af oplysninger som udenrigsefterretningstjeneste.....	14
1.2.9 Kontrol af FEs behandling af oplysninger som militær sikkerhedstjeneste	14
1.2.10 Kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere	15
1.2.11 Kontrol af arbejdsstationer i FE.....	15
1.2.12 Kontrol af FEs informationssikkerhed	16
1.2.13 Kontrol af FEs interne kontrol	16
1.3 Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2017	17
1.4 FEs orientering af tilsynet.....	18
1.5 Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10	18
1.5.1 Tilsynets behandling af anmodninger	18
1.5.2 Antal anmodninger og sagsbehandlingstid.....	19
2. Praksis vedrørende PETs anmodninger til FE om søgning i rådata.....	20
2.1 Om tilsynets kompetence ved tjenesternes indgreb i meddelelshemmeligheden.....	20
2.2 Om baggrunden for tilsynets undersøgelse	21
2.3 Tilsynets vurdering af tjenesternes praksis	22
2.4 PET og FEs reaktion på tilsynets vurdering.....	24
3. Presseomtale i 2018.....	26
APPENDIKS.....	26
1. Om Forsvarets Efterretningstjeneste	26
2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne.....	28
2.1 Tilsynets opgaver i forhold til FE.....	29
2.2 Tilsynets adgang til oplysninger i FE	30
2.3 Tilsynets reaktionsmuligheder	31
3. Retsgrundlag	32
3.1 Tilvejebringelse af oplysninger	32
3.1.1 Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3, stk. 1, 2, 3, 4 og 6	32
3.2 Intern behandling af oplysninger.....	35
3.2.1 Om intern behandling af oplysninger efter FE-lovens §§ 3 e - 5	35
3.2.2 Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a	37
3.2.3 Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5	38
3.3 Videregivelse af oplysninger.....	39
3.3.1 Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7.....	39
3.4 Lovlig politisk virksomhed	40
3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8.....	40
3.5 Regler om indsigt mv.....	42
3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10.....	42

Til forsvarsministeren

I overensstemmelse med § 19 i lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som senest ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) afgiver Tilsynet med Efterretningstjenesterne hermed redegørelse om sin virksomhed vedrørende FE for 2018. Redegørelsen skal forelægges Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne og skal herefter offentliggøres.

København, juni 2019

Michael Kistrup

Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Forord

Tilsynet med Efterretningstjenesterne er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der blandt andet fører tilsyn med, at Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i overensstemmelse med lovgivningen. Tilsynet blev oprettet ved lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), der ligesom lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) trådte i kraft den 1. januar 2014.

Sigtet med nærværende redegørelse er at informere om karakteren af det tilsyn, der udøves vedrørende FE. Redegørelsen indeholder oplysninger om de forhold, som tilsynet i 2018 har valgt særligt at interessere sig for, og om i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at tjenestens behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne. Endvidere indeholder redegørelsen i relevant omfang opfølgning på tilsynets kontroller i 2017.

Som i de forgangne år har tilsynet i 2018 haft fokus på at konsolidere og styrke grundlaget for tilsynets kontrol af henholdsvis FE, PET og Center for Cybersikkerhed (CFCS), herunder ved løbende udvikling af tilsynets risiko- og væsentlighedsvurdering af tjenesterne og centret samt de standarder og metoder, som anvendes i den retlige kontrol heraf. Det er afgørende for tilsynet, at de enkelte kontroller er velunderbyggede og -dokumenterede, og at de er tilrettelagt på baggrund af en tilstrækkelig efterretningsfaglig og teknisk forståelse. Tilsynet har endvidere i 2018 igangsat flere udviklingsprojekter med henblik på at sikre en mere effektiv systemunderstøttelse af tilsynets kontrolvirksomhed.

Tilsynet har i 2018 gennemført en omfattende og intensiv kontrol med FEs behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer. Som i de foregående år har tilsynet prioriteret kontroller med fokus på FEs overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger, om intern behandling af oplysninger, herunder sletning af oplysninger, samt om videregivelse af oplysninger.

Tilsynet har herudover prioriteret kontrol af FEs overholdelse af reglerne om sikkerhedsforanstaltninger (informationssikkerhed) i forbindelse med behandling af personoplysninger. Endelig har tilsynet fortsat sit arbejde med kortlægning og verificering af FEs systemlandskab på server- og komponentniveau.

Af særlig betydning for tilsynets kontrol i 2018 har været den øgede opmærksomhed omkring den indirekte indsigtsordning, som opstod på baggrund af medieomtale af ordningen i begyndelsen af året. Tilsynet har i 2018 modtaget ca. fire gange så mange anmodninger om indirekte indsigt, som tilsynet samlet set har modtaget siden oprettelsen i 2014. Tilsynet ser positivt på den øgede opmærksomhed omkring den indirekte indsigtsordning, men må samtidig erkende, at den pludseligt øgede interesse for ordningen har medført et pres på tilsynets øvrige kontrolvirksomhed samt på sagsbehandlingstiden for anmodninger om indirekte indsigt. Der er i afsnit 1.5 redegjort nærmere for tilsynets behandling af anmodninger efter den indirekte indsigtsordning i 2018.

Foruden tilsynets almindelige kontroller har tilsynet i 2018 foretaget en vurdering af det retlige grundlag for en praksis mellem FE og PET, hvorefter PET ikke indhentede retskendelse til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden, når tjenesten anmodede FE om at foretage søgning i rådata. Tilsynets vurdering af denne praksis er behandlet nærmere i afsnit 2.

Tilsynet har i 2018 udbygget sit samarbejde med hollandske Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), belgiske Comité permanent de contrôle de services de renseignements et de sécurité (Committee I), norske Stortingets Kontrollutvalg for etterretnings-, overvåknings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) samt schweiziske Unabhängige Aufsichtsbehörde über die nachrichtendienstlichen Tätigkeiten (AB-ND). Fokus i dette samarbejde er erfaringsudveksling omkring kontrolmetoder samt drøftelse af juridiske emner af fælles relevans. Samarbejdet har blandt andet resulteret i, at de fem tilsynsmyndigheder i november 2018 offentliggjorde en fælles udtalelse om styrkelse af samarbejdet mellem nationale tilsyn med efterretningstjenester. Udtalelsen kan findes på tilsynets hjemmeside.

Tilsynets sekretariat har tillige i april 2018 besøgt de svenske tilsynsmyndigheder Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) og Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (SIUN), hvor tilsynet udvekslede erfaringer om forskellige kontrolmetoder.

Foruden tilsynets tætte samarbejde med udvalgte tilsynsmyndigheder deltog tilsynet i december 2018 i en fælles europæisk konference for tilsynsmyndigheder i Paris, hvor 14 europæiske lande deltog.

Michael Kistrup

Formand for Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynets kontrol

1.1 Kontrolmetode

Tilsynet arbejder kontinuerligt med at forbedre de metoder, som tilsynet anvender i planlægningen og udførelsen af kontrollen af FE, med henblik på at kontrollen får den størst mulige effekt inden for de rammer, som er sat for tilsynets virke.

Tilsynets kontrolarbejde består af tre delelementer: planlægning, udførelse og verificering. Tilsynet evaluerer derudover løbende sit arbejde med alle tre elementer.

Tilsynets planlægning af kontrollerne for det kommende år sker på baggrund af en årlig risikovurdering vedrørende samtlige processer og systemer hos FE. Formålet med risikovurderingen er at vurdere risici for lovbrud i relation til tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger om de persongrupper, der er omfattet af tilsynets kompetence. På baggrund heraf udarbejder tilsynet en risikoanalyse, som danner grundlag for udvælgelsen af det kommende års kontroller.

Formålet med risikoanalysen er at sikre, at tilsynets kontrol fokuseres på de områder, hvor der er størst risiko for fejl, samt at der tages højde for andre relevante faktorer, eksempelvis områder hvor tilsynets kontrol fra lovgivers side er tillagt særlig vægt, såsom reglerne om lovlig politisk virksomhed. Områder, hvor der vurderes at være en lav risiko for fejl, kontrolleres som hovedregel én gang hvert tredje år med henblik på at skabe fuldstændighed i kontrollen af FE og sikre, at vurderingen af risikoen for fejl på området fortsat er retvisende. Endvidere foretager tilsynet inspektioner af systemer, der i forbindelse med risikovurderingen er vurderet som værende ikke relevante for tilsynets kontrol, med henblik på at efterprøve om relevansvurderingen er korrekt.

Planlægningen af tilsynets kontrol for det kommende år afsluttes ved udgangen af det foregående år, med henblik på at erfaringerne fra dette års kontrol kan indgå som en del af risikovurderingen og -analysen.

Selve kontrollen gennemføres løbende hen over året. Kontrollen af de enkelte områder gennemføres som udgangspunkt af tilsynets sekretariat. Efter en konkret vurdering anmodes FE om uddybende bemærkninger. Sekretariatet forelægger på dette grundlag resultaterne af kontrollen for tilsynet, som beslutter, om kontrollerne er tilstrækkelig belyst, eller om der er behov for at indhente yderligere oplysninger eller foretage nærmere drøftelser med FE.

Tilsynet benytter sig af en række forskellige metoder i kontrollen af de enkelte områder, heriblandt fuldstændig kontrol, stikprøvekontrol, indholdsscreening og interviewbaseret kontrol. Tilsynets valg af metode sker på baggrund af risikoanalysen af området, erfaringer fra tidligere kontroller

samt de faktiske forhold, som tilsynet konstaterer i forbindelse med kontrollen. Endvidere afholder tilsynet forud for kontrol af ikke tidligere kontrollerede områder et opstartsmøde med relevante medarbejdere i FE med henblik på at sikre en tilstrækkelig efterretningsfaglig og teknisk forståelse af området, således at kontrollen kan tilpasses og gennemføres hensigtsmæssigt.

Tilsynets direkte adgang til FEs systemer sikrer, at tjenesten ikke kan forudse, hvilke sager og oplysninger der bliver genstand for tilsynets kontrol. I nogle tilfælde er det imidlertid nødvendigt for tilsynet at varsle tjenesten om tidspunktet og metoden for en kontrol, eksempelvis hvis tilsynet skal have adgang til særlige fysiske lokaliteter eller skal interviewe specifikke medarbejdere.

Tilsynet deler forud for påbegyndelsen af årets kontroller sin risikoanalyse og kontrolplan med FE med henblik på blandt andet at sikre åbenhed om tilsynets vurdering af forholdene hos tjenesten. Åbenheden giver endvidere FE mulighed for at tage højde for tilsynets kontrol i tilrettelæggelsen af den interne kontrol, hvilket bidrager til, at tilsynets kontrol og tjenestens interne kontrol samlet dækker en større del af tjenestens virksomhed. Endelig sikrer åbenheden, at FE kan afsætte tilstrækkelige ressourcer til at servicere tilsynet.

Tilsynet foretager verificering ved løbende kortlægning af FEs systemlandskab på server-, komponent- og applikationsniveau med henblik på at kunne foretage en fuldstændig risikovurdering af samtlige processer og systemer i tjenesten. Tilsynet afsætter hvert år væsentlige ressourcer til verificering af de oplysninger, som modtages fra FE vedrørende tjenestens systemlandskab. Formålet med verificeringen er at sikre, at tilsynets kontrol beror på oplysninger fra FE, hvis rigtighed tilsynet har efterprøvet.

Tilsynet har desuden udarbejdet en særskilt risikovurdering og -analyse specifikt for tilsynets opgaver i relation til FE efter den indirekte indsigtsordning blandt andet med henblik på at sikre, at tilsynets undersøgelser i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt er effektive og relevante. Tilsynet har på den baggrund igangsat et udviklingsprojekt med henblik på at sikre en bedre systemunderstøttelse af tilsynets undersøgelser i 2019.

1.2 Kontrol af FE i 2018

Med henblik på at kontrollere at FE i forbindelse med behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer overholder reglerne i FE-loven, har tilsynet i 2018 foretaget en særlig kontrol vedrørende FEs orienteringspligt (1.2.1) samt kontrol af tjenestens

- ▶ elektroniske indhentning af rådata (SIGINT) (1.2.2),
- ▶ målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT) (1.2.3),
- ▶ søgning i rådata (1.2.4),
- ▶ fysiske indhentning (HUMINT) (1.2.5),
- ▶ indhentning af billedmateriale (IMINT) (1.2.6),
- ▶ elektroniske indhentning af non-kommunikation (ELINT) (1.2.7),
- ▶ behandling af oplysninger som udenrigsefterretningstjeneste (1.2.8),
- ▶ behandling af oplysninger som militær sikkerhedsmyndighed (1.2.9),
- ▶ videregivelse af oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere (1.2.10),
- ▶ arbejdsstationer (1.2.11),
- ▶ informationssikkerhed (1.2.12) og
- ▶ interne kontrol (1.2.13).

Sammenfatning af tilsynets kontroller i 2018

Tilsynet kom i 2018 i besiddelse af oplysninger, der indikerede, at tilsynet i dets kontrol af FE er givet mangelfulde eller vildledende oplysninger vedrørende ét af tjenestens indhentningssystemer. Henset til sagens alvorlige karakter igangsatte tilsynet en særlig kontrol af FE med henblik på at afklare rigtigheden af oplysningerne, og hvorvidt tjenesten har foretaget tilstrækkelig underretning af tilsynet. Kontrollen viste, jf. afsnit 1.2.1, at FE ikke har iagttaget pligten til løbende at orientere tilsynet om alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, som følger af FE-loven, idet tjenesten ikke har orienteret tilsynet om en række forhold vedrørende ét af tjenestens indhentningssystemer. Tilsynet finder FEs manglende orientering kritisabel.

Tilsynets kontroller vedrørende FEs tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer viste, jf. afsnit 1.2.2-1.2.3 og 1.2.5-1.2.7, at tjenesten generelt har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse, herunder at tjenesten ved den elektroniske indhentning anlægger et generelt saglighedskrav.

Tilsynet har i forbindelse med kontrollen af FEs elektroniske indhentning af rådata, jf. afsnit 1.2.2, imidlertid afdækket risici for, at FEs indhentning via et besigtiget system uberettiget kan målrettes i Danmark hjemmehørende personer. I forbindelse med kontrollen har tilsynet afgivet en række anbefalinger til FE vedrørende de benævnte risici, herunder indledt en nærmere dialog med tjenesten herom.

Endvidere viste kontrollen vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger, jf. afsnit 1.2.3, at FE i ét tilfælde ikke rettidigt har underrettet en udenlandsk samarbejdspartner om, at en retskendelse indhentet i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, var udløbet.

Tilsynets kontrol af FEs søgning i rådata, jf. afsnit 1.2.4, viste, at der i 13 procent af de udtrukne tilfælde uberettiget var foretaget søgning i rådata. Tilsynet vurderer, at nævnte uberettigede søgninger i rådata i alle tilfælde havde karakter af uagtsomme handlinger, heriblandt manglende tidsafgrænsning i henhold til retskendelser, manglende frasortering af danskrelaterede selektorer (eksempelvis telefonnumre) forinden samlet søgning på en længere række af selektorer, tastefejl eller søgning på selektorer, som ikke længere blev anvendt af en målperson.

Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata. Tilsynet noterer sig imidlertid, at fejlraten er nedbragt i forhold til resultatet af kontrollen af området i 2017, og at FE har et betydeligt fokus på at nedbringe antallet af fejl, herunder ved at intensivere tjenestens interne kontrol på området samt styrke og målrette undervisningen af tjenestens medarbejdere.

Tilsynets kontroller af FEs interne behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, herunder bestemmelsen om lovlig politisk virksomhed, viste, jf. afsnit 1.2.8-1.2.9 og 1.2.11, at tjenesten generelt har overholdt lovgivningens bestemmelser herom. Kontrollen af udvalgte arbejdsstationer, jf. afsnit 1.2.11, viste imidlertid, at FE i to tilfælde opbevarede oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i strid med tjenestens interne retningslinjer. På baggrund af kontrollen af FEs behandling af oplysninger som militær sikkerhedstjeneste, jf. afsnit 1.2.9, har tjenesten desuden tilkendegivet, at udvalgte oplysninger om et

antal i Danmark hjemmehørende personer ville blive slettet, da oplysningerne ikke længere var relevante at behandle i forhold til tjenestens opgaver som militær sikkerhedstjeneste.

Tilsynets kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere, jf. afsnit 1.2.10, viste, at FE i alle tilfælde havde iagttaget lovgivningens bestemmelser om videregivelse af oplysninger.

Tilsynets kontrol af FEs informationssikkerhed, jf. afsnit 1.2.12, viste, at tjenestens implementering af ISO 27001-standarden har en realistisk tidsplan, at antallet af fuldtidsressourcer til at drive tjenestens implementering og efterfølgende drift af ISO 27001 er passende, samt at tjenesten allokterer de nødvendige ressourcer til projektet. Endvidere viste kontrollen, at FE er på niveau med sammenlignelige organisationer inden for størstedelen af områderne i ISO 27001-standarden. Tilsynet finder det imidlertid vigtigt, at FE følger tilsynets anbefalinger med henblik på at sikre en fuld implementering af ISO 27001-standarden.

Kontrollen af FEs interne kontrol, jf. afsnit 1.2.13, viste, at tjenesten generelt har tilrettelagt og gennemført den interne kontrol tilfredsstillende.

1.2.1 Særlig kontrol vedrørende FEs orienteringspligt

Tilsynet påser løbende og af egen drift, at FE overholder reglerne i FE-lovens §§ 3-8 samt regler udstedt i medfør heraf. For at sikre tilsynet de bedste muligheder for at tilrettelægge sin kontrol følger det af lovens bemærkninger, at FE løbende skal orientere tilsynet om alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer.

Tilsynet kom i 2018 i besiddelse af oplysninger, der indikerede, at tilsynet i dets kontrol af FE er givet mangelfulde eller vildledende oplysninger vedrørende ét af tjenestens indhentningssystemer.

Henset til sagens alvorlige karakter igangsatte tilsynet en særlig kontrol af FE med henblik på at afklare rigtigheden af oplysningerne, og hvorvidt tjenesten har foretaget tilstrækkelig underretning af tilsynet.

På baggrund af de for tilsynet nye oplysninger reviderede tilsynet tillige sin allerede planlagte kontrol af det pågældende indhentningssystem i 2018, med henblik på at kontrollere hvorvidt systemet opfylder FE-lovens betingelser for indhentning. Tilsynets kontrol heraf behandles i afsnit 1.2.2.

Med henblik på kontrol af om FE har opfyldt sin orienteringspligt, foretog tilsynet inspektionsbesøg i tjenesten, som blandt andet omfattede interviews af udvalgte FE-ansatte. På baggrund af kontrollen anmodede tilsynet FE om en nærmere redegørelse for en række forhold.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets særlige kontrol vedrørende FEs orienteringspligt viste, at FE ikke har iagttaget pligten til løbende at orientere tilsynet om alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, som følger af FE-loven, idet tjenesten ikke har orienteret tilsynet om en række forhold vedrørende ét af tjenestens indhentningssystemer.

Det er tilsynets vurdering, at orientering om de pågældende forhold havde været af væsentlig betydning for tilrettelæggelse og gennemførelse af tilsynets hidtidige kontrol af det pågældende indhentningssystem. FE burde således allerede efter tilsynets opstart have orienteret tilsynet om disse forhold, hvilket ikke er sket. Tilsynet finder FEs manglende orientering kritisabel.

1.2.2 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af rådata (SIGINT)

Ved FEs elektroniske indhentning – også benævnt Signal Intelligence (SIGINT) – indsamles meget store informationsmængder af ikke-behandlede data, såkaldt rådata, som er kendetegnet ved, at det, indtil data udsættes for bearbejdning, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der er indeholdt i disse data.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til elektronisk indhentning af rådata, at indhentningen skal være sagligt begrundet i forhold til tjenestens efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet, og at oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2018 inspektionsbesøg på FEs lokaliteter, hvor et udvalgt indhentningssystem blev besigtiget. Under inspektionsbesøget besvarede FE spørgsmål fra tilsynet om systemets tekniske opsætning og om tjenestens procedurer for håndtering af oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer.

Herudover havde tilsynet i 2018 drøftelser med FE om tjenestens anvendelse af et antal yderligere indhentningssystemer.

! Tilsynets bemærkninger

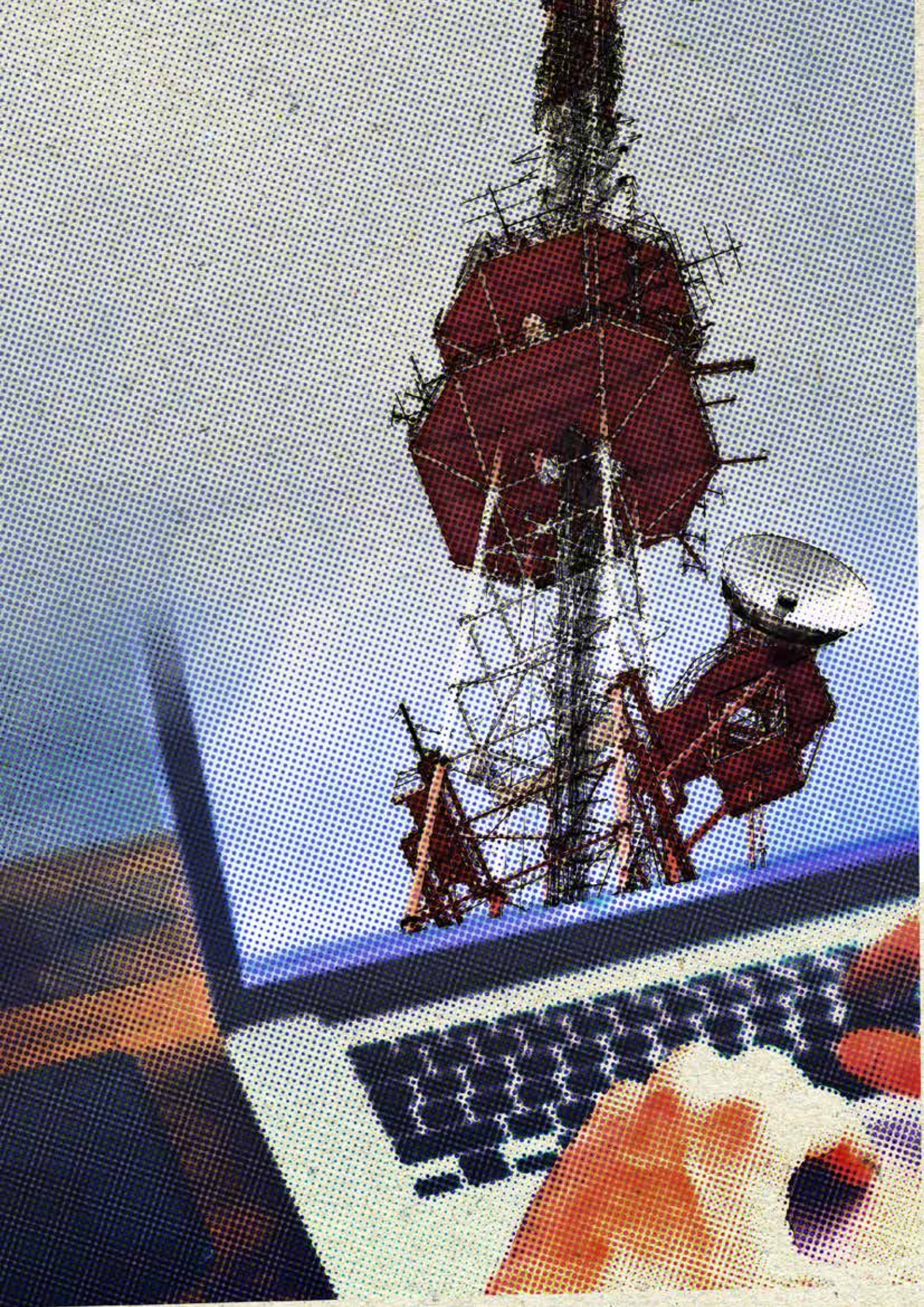
Tilsynets kontrol vedrørende FEs elektroniske indhentning af rådata viste, at tjenesten i sin tilrettelæggelse heraf anlægger et generelt saglighedskrav, og at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun kommer tjenesten i hænde ved en tilfældighed.

Tilsynet har i forbindelse med kontrollen imidlertid afdækket risici for, at FEs indhentning via det besigtigede system uberettiget kan målrettes i Danmark hjemmehørende personer. I forbindelse med kontrollen har tilsynet afgivet en række anbefalinger til FE vedrørende de benævnte risici, herunder indledt en nærmere dialog med tjenesten herom.

1.2.3 Kontrol af FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger (SIGINT)

FE foretager målrettet elektronisk indhentning af oplysninger på baggrund af forskellige selektorer, eksempelvis telefonnumre og e-mailadresser.

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til målrettet elektronisk indhentning mod en i Danmark hjemmehørende person, at indhentningen skal ske på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3, eller efter anmodning fra PET på grundlag af en af denne tjeneste indhentet retskendelse.

Indhentning efter FE-lovens § 3, stk. 3, er betinget af, at den pågældende person opholder sig i udlandet, og at der er bestemte grunde til at formode, at personen deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2018 stikprøvekontroller vedrørende danskrelaterede selektorer ilagt FEs systemer til målrettet elektronisk indhentning samt selektorer tilhørende samtlige personer, over for hvem tjenesten i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, har opnået retskendelse til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden. Tilsynet foretog herudover kontrol af, at FE indstillede indhentningen mod i Danmark hjemmehørende personer, når kendelsen mod de pågældende ophørte. Tilsynet gennemgik loglister for de udtrukne selektorer.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets løbende stikprøvekontroller vedrørende FEs målrettede elektroniske indhentning af oplysninger, herunder i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, viste, at tjenesten generelt har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger, men at FE i ét tilfælde i 2018 ikke rettidigt fik underrettet en udenlandsk samarbejdspartner om, at en retskendelse indhentet i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3, var udløbet.

1.2.4 Kontrol af FEs søgning i rådata

Det følger af princippet i FE-lovens § 3 om tilvejebringelse af oplysninger, at FE ikke af egen drift må foretage søgning i rådata, hvis resultatet må forudses i overvejende grad at blive oplysninger om identificerbare i Danmark hjemmehørende personer, medmindre søgningen sker på baggrund af en af tjenesten indhentet retskendelse, jf. bestemmelsens stk. 3. FE kan herudover foretage sådanne søgninger efter anmodning fra PET på baggrund af det for PET gældende retsgrundlag.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2018 stikprøvekontroller af FEs søgninger i rådata, herunder blandt søgninger på selektorer anvendt til målrettet elektronisk indhentning i medfør af FE-lovens § 3, stk. 3. Tilsynet foretog herudover kontrol af, at FE ikke fortsat foretog indhentning ved søgning i rådata mod i Danmark hjemmehørende personer, når kendelsen mod de pågældende ophørte.

På grundlag af loglister fra FEs systemer, der anvendes til søgning i rådata, har tilsynet indledningsvist foretaget en maskinel filtrering af tjenestens søgninger, med henblik på at isolere de søgninger der kan have relation til Danmark, og derefter frasorteret falske positive (søgninger i rådata, som maskinelt er filtreret som danskrelaterede, men ved nærmere gennemgang viser sig ikke at være det). Den maskinelle filtrering er nødvendig, idet danskrelaterede søgninger udgør en relativt lille del af den samlede mængde søgninger i rådata, som FE foretager.

Af de identificerede danskrelaterede søgninger, som tjenesten havde foretaget, trak tilsynet løbende tilfældige stikprøver og anmodede efter en konkret vurdering tjenesten om uddybende bemærkninger.

Tilsynet har tillige været i løbende dialog med FE vedrørende tjenestens interne kontrol af området, herunder sikring af det rette datagrundlag for såvel tilsynets som tjenestens kontrol og metoder for udregning af fejlrate.

Tilsynets fejlrate beregnes ud fra, i hvor mange tilfælde FE har foretaget uberettiget søgning i rådata blandt de af tilsynet udtrukne søgninger foretaget i 2018.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets løbende kontrol vedrørende FEs søgning i rådata viste, at tjenesten i 13 procent af de udtrukne tilfælde uberettiget har foretaget søgning i rådata, idet tjenesten af egen drift har søgt i sådanne data, selv om resultatet måtte forudses i overvejende grad at blive oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, og uden at tjenesten havde indhentet retskendelse hertil, jf. FE-lovens § 3, stk. 3.

Tilsynet vurderer, at nævnte uberettigede søgninger i rådata i alle tilfælde havde karakter af uagtsomme handlinger, heriblandt manglende tidsafgrænsning i henhold til retskendelser, manglende frasortering af danskrelaterede selektorer (eksempelvis telefonnumre) forinden samlet søgning på en længere række af selektorer, tastefejl eller søgning på selektorer, som ikke længere blev anvendt af en målperson.

Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata. Tilsynet noterer sig imidlertid, at fejlraten er nedbragt i forhold til resultatet af kontrollen af området i 2017, og at FE har et betydeligt fokus på at nedbringe antallet af fejl, herunder ved at intensivere tjenestens interne kontrol på området samt styrke og målrette undervisningen af tjenestens medarbejdere.

Foruden de nævnte uberettigede søgninger har tilsynet i 2018 foretaget en vurdering af det retlige grundlag for en praksis mellem FE og PET, hvorefter PET ikke indhentede retskendelse til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden, når tjenesten anmodede FE om at foretage søgning i rådata. Tilsynet meddelte den 28. juni 2018 PET og FE, at den pågældende praksis efter tilsynets opfattelse ikke havde hjemmel i hverken PET- eller FE-loven. På baggrund af tilsynets vurdering besluttede PET og FE den 4. juli 2018 at indstille den pågældende praksis. Tilsynets undersøgelse af sagen er nærmere behandlet i redegørelsens afsnit 2.

Det er tilsynets vurdering, at FE fortsat har en udfordring i forhold til overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, når tjenesten foretager søgning i rådata. Tilsynet noterer sig imidlertid, at fejlraten er nedbragt i forhold til resultatet af kontrollen af området i 2017 [...]

85

1.2.5 Kontrol af FEs fysiske indhentning (HUMINT)

FE foretager fysisk indhentning af oplysninger ved brug af føringsofficerer, der skaffer oplysninger fra andre personer eller kilder – også kaldet Human Intelligence (HUMINT).

FEs overholdelse af reglerne om indhentning af oplysninger indebærer i relation til fysisk indhentning, at oplysninger, der vedrører i forvejen kendte og identificerede i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun må komme FE i hænde ved en tilfældighed, medmindre personen er omfattet af FE-lovens § 3, stk. 3, eller indhentningen sker efter anmodning fra PET.

Med henblik på kontrol heraf foretog tilsynet i 2018 en gennemgang af udvalgte oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer tilvejebragt ved fysisk indhentning.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets kontrol af FEs fysiske indhentning af oplysninger viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger.

1.2.6 Kontrol af FEs indhentning af billedmateriale (IMINT)

FE tilvejebringer og analyserer billedmateriale – også benævnt Imagery Intelligence (IMINT) – fra forskellige sensorer, som genererer billeder af objekter eller områder optisk, elektronisk, digitalt eller via andre visualiseringsmidler.

FEs overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger indebærer i relation til indhentning af billedmateriale, at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed, medmindre personen er omfattet af FE-lovens § 3, stk. 3, eller hvis indhentningen sker efter anmodning fra PET.

FEs tilvejebringelse af oplysninger ved indhentning af billedmateriale blev i 2018 kontrolleret ved drøftelser med tjenestens medarbejdere med ansvar herfor samt tjenestens juridiske afdeling.

! Tilsynets bemærkninger

Tilsynets kontrol af FEs indhentning af billedmateriale viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger.

1.2.7 Kontrol af FEs elektroniske indhentning af non-kommunikation (ELINT)

Som en del af FEs elektroniske indhentning (SIGINT) foretager tjenesten indhentning af non-kommunikation, eksempelvis radarsignaler – også kaldet Electronic Intelligence (ELINT).

FEs overholdelse af reglerne om tilvejebringelse af oplysninger indebærer i relation til ELINT, at oplysninger, der vedrører i Danmark hjemmehørende personer, som udgangspunkt kun må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed, medmindre personen er omfattet af FE-lovens § 3, stk. 3, eller hvis indhentningen sker efter anmodning fra PET.

FEs tilvejebringelse af oplysninger ved indhentning af non-kommunikation blev i 2018 kontrolleret ved drøftelser med tjenestens medarbejdere med ansvar herfor samt tjenestens juridiske afdeling.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs indhentning mod non-kommunikation viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse af oplysninger.

1.2.8 Kontrol af FEs behandling af oplysninger som udenrigsefterretningstjeneste

FE behandler, herunder opbevarer, oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer som led i varetagelsen af tjenestens opgaver som udenrigsefterretningstjeneste.

I 2018 trak tilsynet løbende stikprøver i FEs elektroniske analyse- og dokumentationssystemer samt øvrige systemer vedrørende oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs behandling af oplysninger som led i varetagelsen af tjenestens opgaver som udenrigsefterretningstjeneste viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger samt om lovlig politisk virksomhed.

1.2.9 Kontrol af FEs behandling af oplysninger som militær sikkerhedstjeneste

FE varetager opgaven som sikkerhedstjeneste inden for Forsvarsministeriets område. Opgaven som militær sikkerhedstjeneste omfatter en række opgaver, heriblandt sikkerhedsundersøgelse af personale til Forsvaret, kontrol af de generelle sikkerhedsforhold på Forsvarets lokaliteter samt undersøgelser af konkrete sager vedrørende trusler mod sikkerheden i Forsvaret.

I 2018 foretog tilsynet en stikprøvekontrol af oplysninger, der behandles af FE i forbindelse med varetagelsen af opgaverne som militær sikkerhedstjeneste.

Tilsynets kontrol af FEs behandling af oplysninger som led i varetagelsen af tjenestens opgaver som udenrigsefterretningstjeneste viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger samt om lovlig politisk virksomhed.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs behandling af oplysninger som led i varetagelsen af tjenestens opgaver som militær sikkerhedstjeneste viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af oplysninger samt om lovlig politisk virksomhed.

På baggrund af kontrollen har FE tilkendegivet, at tjenesten vil slette udvalgte oplysninger om et antal i Danmark hjemmehørende personer, da oplysningerne ikke længere var relevante at behandle i forhold til tjenestens opgaver som militær sikkerhedstjeneste.

1.2.10 Kontrol af FEs videregivelse af oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere

FE indgår i bilaterale og multilaterale samarbejder med efterretningstjenester i udlandet, hvor tjenesterne udveksler oplysninger af efterretningsmæssig karakter. Udveksling om indhentningsmetoder, teknologier, kapaciteter samt specifikke oplysninger sker, med henblik på at FE i sidste ende modtager oplysninger fra partnerne, der i vidt omfang indgår i tjenestens analyser og derigennem i en betydelig del af de produkter, som tjenesten udarbejder til sine kunder.

FEs overholdelse af reglerne om videregivelse af oplysninger indebærer i relation til udenlandske partnere, at oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer alene må videregives, når betingelserne for videregivelse i FE-lovens § 7, stk. 2 og 3, er opfyldt. FE har herudover fastsat en række interne regler for videregivelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, heriblandt at der skal ske juridisk godkendelse af videregivelsen forud for afsendelsen til en samarbejdspartner.

Tilsynet har i 2018 foretaget løbende stikprøvekontrol af FEs videregivelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer til udenlandske samarbejdspartnere.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol vedrørende FEs videregivelse af oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere viste, at tjenesten har iagttaget lovgivningens bestemmelser om videregivelse af oplysninger.

1.2.11 Kontrol af arbejdsstationer i FE

Tilsynet har i 2018 foretaget kontrol af et antal medarbejders arbejdsstationer med fokus på medarbejdernes behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, herunder de pågældendes kendskab til reglerne herom.

Inden for to sektioner i FE foretog tilsynet kontrol af et antal tilfældigt udvalgte arbejdsstationer, herunder af medarbejdernes drev, mapper i mailsystemer, eksterne lagringsenheder og fysiske dokumenter, ligesom tilsynet foretog supplerende kontrol af centrale interne fællesdrev og -postkasser. I forbindelse med den stikprøvevise gennemgang af oplysningerne på arbejdsstationerne stillede tilsynet spørgsmål til vedkommende medarbejder om pågældendes kendskab til reglerne om behandling af oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende personer.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af udvalgte arbejdsstationer viste, at samtlige medarbejdere behandlede oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i overensstemmelse med FE-loven, og at medarbejderne generelt var opmærksomme på, at behandling af sådanne oplysninger sker i overensstemmelse med loven og tjenestens interne retningslinjer, herunder at oplysninger skal slettes, når de ikke længere er relevante at behandle det pågældende sted.

Kontrollen viste imidlertid, at medarbejdere i to tilfælde behandlede oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer i strid med tjenestens interne retningslinjer, idet de pågældende medarbejdere opbevarede oplysninger, som ikke længere var relevante at behandle det pågældende sted.

Tilsynet afgav herudover i forbindelse med kontrollen enkelte generelle anbefalinger til FE vedrørende problemstillinger, som tjenesten særligt bør fokusere på i forhold til at sikre, at oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer behandles i overensstemmelse med FE-loven og tjenestens interne retningslinjer.

1.2.12 Kontrol af FEs informationssikkerhed

Tilsynet har i 2018 foretaget en omfattende analyse af FEs implementering af ISO 27001-standarden. Tilsynet foretog i den forbindelse en gennemgang af udleveret dokumentation og interviews med nøglemedarbejdere.

Tilsynet har på baggrund af analysen afgivet en række anbefalinger til FE og anmodet tjenesten om halvårslige møder vedrørende status på implementeringen af ISO 27001-standarden i 2019.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets analyse af FEs implementering af ISO 27001-standarden viste, at tjenestens implementeringsprojekt har en realistisk tidsplan, at antallet af fuldtidsressourcer til at drive tjenestens implementering og efterfølgende drift af ISO 27001 er passende, samt at tjenesten allokerer de nødvendige ressourcer til projektet.

Endvidere viste analysen, at FE er på niveau med sammenlignelige organisationer inden for størstedelen af områderne i ISO 27001-standarden. Tilsynet finder det imidlertid vigtigt, at FE følger tilsynets anbefalinger med henblik på at sikre en fuld implementering af ISO 27001-standarden.

1.2.13 Kontrol af FEs interne kontrol

Tilsynet har ved sin kontrol af FE i 2018 foretaget kontrol af tjenestens interne kontrol. Kontrollen har omfattet FEs interne kontrol i 2018 samt tjenestens planlægning heraf for 2019 og er foretaget ved gennemgang af udleveret dokumentation og drøftelser med tjenesten.

FE har løbende orienteret tilsynet om tjenestens interne kontrol af udvalgte systemer, der anvendes til tilvejebringelse af oplysninger. FE har endvidere redegjort nærmere for tjenestens tilrettelæggelse af den interne kontrol, herunder ved fremsendelse af tjenestens risikoanalyse vedrørende overholdelse af lovkrav.

! **Tilsynets bemærkninger**

Tilsynets kontrol af FEs interne kontrol viste, at tjenesten generelt har tilrettelagt og gennemført den interne kontrol tilfredsstillende.

1.3 Opfølgning på tilsynets kontrol af FE i 2017

Tilsynet foretager årligt kontrol af, at FE har foretaget de handlinger, som tjenesten på baggrund af tilsynets kontrol i det foregående år har tilkendegivet at ville gennemføre.

I tilsynets årlige redegørelse om sin virksomhed vedrørende FE for 2017 (afsnit 3.1.2), beskrev tilsynet, at FE burde have slettet oplysninger om fem i Danmark hjemmehørende personer, hvilket tjenesten erklærede sig enig i.

Tilsynet har foretaget en fornyet gennemgang af de pågældende personoplysninger, med henblik på at konstatere om der efterfølgende er sket sletning heraf. Gennemgangen viste, at FE i ét tilfælde ikke havde foretaget sletning i overensstemmelse med FE-lovens § 6 a, stk. 1 og 2, jf. § 4. FE har efterfølgende slettet oplysningerne.

I forhold til tilsynets øvrige kontrol som beskrevet i tilsynets årlige redegørelse vedrørende FE for 2017 (afsnit 3.1) viste kontrollen i 2018, at tjenesten havde foretaget de nødvendige handlinger, som tilsynet havde henstillet tjenesten til at gennemføre, eller som, tjenesten havde oplyst, ville blive gennemført.

Gennemgangen viste, at FE i ét tilfælde ikke havde foretaget sletning i overensstemmelse med FE-lovens § 6 a, stk. 1 og 2, jf. § 4. FE har efterfølgende slettet oplysningerne.

1.4 FEs orientering af tilsynet

Det følger af lovforslagets bemærkninger til FE-loven, at FE løbende skal orientere tilsynet om anvendelsen af en række bestemmelser i loven. FE skal således orientere tilsynet om

- ▶ tjenestens beslutninger i medfør af lovens § 6, stk. 3, om at undlade at slette oplysninger, som har nået slettefristen på 15 år i bestemmelsens stk. 1 og 2,
- ▶ alle væsentlige spørgsmål vedrørende tjenestens behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og
- ▶ nye administrative retningslinjer, som udstedes i medfør af lovens § 1, stk. 5, § 4, stk. 3, og § 5, stk. 3.

Tilsynet er løbende blevet orienteret om FEs anvendelse af bestemmelserne. Tilsynet har på baggrund af FEs orienteringer indledt nærmere drøftelser med tjenesten om omfanget af orienteringsforpligtelsen i medfør af lovens § 6, stk. 3.

1.5 Anmodninger om indsigt efter FE-lovens §§ 9 og 10

1.5.1 Tilsynets behandling af anmodninger

Når en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmoder tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, foretager tilsynet en undersøgelse heraf hos FE, hvor tilsynet har adgang til enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed.

Det kan være både ressourcekrævende og kompliceret at afdække alle oplysninger, som FE måtte behandle om en person, men tilsynet bestræber sig på at fremsøge alle oplysninger, som FE måtte behandle om en person, der anmoder om indirekte indsigt. Med henblik på at skabe størst mulig sikkerhed for at alle oplysninger om vedkommende er fremsøgt, anmoder tilsynet efterfølgende FE om at undersøge, hvorvidt tjenesten måtte behandle yderligere oplysninger om den pågældende.

Når undersøgelserne er tilendebragt, vurderer tilsynet, om FE efter tilsynets opfattelse uberettiget behandler oplysninger om den pågældende person. Finder tilsynet, at dette er tilfældet, pålægger tilsynet FE at slette oplysningerne. Når tilsynet har sikret, at der herefter ikke længere uberettiget behandles oplysninger om den pågældende, besvarer tilsynet henvendelsen.

Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge FE at give en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person indsigt i oplysninger, som FE behandler om vedkommende, eller indsigt i, om tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. I de tilfælde hvor tilsynet modtager en anmodning om indsigt i oplysninger, foretager tilsynet en undersøgelse af, hvilke oplysninger FE måtte behandle om den pågældende, ligesom FEs bemærkninger indhentes, inden tilsynet træffer afgørelse efter bestemmelsen. I forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt undersøger tilsynet af egen drift, om særlige forhold måtte tale for at pålægge FE at give hel eller delvis indsigt i de nævnte oplysninger.

1.5.2 Antal anmodninger og sagsbehandlingstid

I 2018 behandlede tilsynet anmodninger fra 125 fysiske eller juridiske personer om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandlede oplysninger om dem. I 5 af tilfældene fandt tilsynet, at dette var tilfældet. Tilsynet fandt ikke, at særlige forhold talte for at pålægge FE at give de pågældende hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i FE-lovens § 9, stk. 1.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid af de færdigbehandlede anmodninger var 107 dage, hvoraf 22 dage udgjorde sagsbehandlingstid hos FE. I forhold til 2017 steg den gennemsnitlige sagsbehandlingstid med 66 dage.

Tilsynet tilstræber at besvare anmodningerne om indsigt så hurtigt som muligt, men undersøgelserne kan som nævnt både være ressourcekrævende og komplicerede, ligesom resultatet heraf forelægges FE, inden tilsynet på et månedligt møde træffer afgørelse om spørgsmålene. Da der i 2018 har været en ekstraordinær stigning i antallet af anmodninger sammenlignet med tidligere år, forventes sagsbehandlingstiden ikke at stige i 2019.

Det bemærkes, at det er en forudsætning for tilsynets varetagelse af sin opgave i forbindelse med den indirekte indsigtsordning, at FEs oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer lagres i it-systemer, hvori det er muligt at foretage effektive opslag.

2

Praksis vedrørende PETs anmodninger til FE om søgning i rådata

PETs og FEs virksomhed har forskellige formål, men der kan i nogle tilfælde være sammenfald mellem tjenesternes interesseområder, eksempelvis når i Danmark hjemmehørende personer i udlandet deltager i aktiviteter, som gør dem til en mulig trussel mod den nationale sikkerhed. Det er derfor i lovgivningen om både PET og FE forudsat, at der er et tæt samarbejde mellem tjenesterne, samt at FE yder teknisk bistand til PET, hvis der er et særligt behov herfor.

FE råder over indhentningssystemer, som kan indfange udvalgte informationsstrømme, hvorfra tjenesten kan indhente meget store informationsmængder (flere hundrede millioner kommunikationer pr. år), også betegnet rådata. Idet FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, vedrører den altdominerende del af det indhentede rådata udenlandske forhold, men der vil i disse data kunne forekomme oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer.

I sin rolle som national efterretningstjeneste kan PET have et ønske om at tilgå oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, som FE har indhentet som rådata i forbindelse med tjenestens efterretningsvirksomhed rettet mod forhold i udlandet. FE vil ikke være bekendt med indholdet af den pågældende rådata, idet indholdet af rådata først bliver kendt af FE, når denne data udsættes for bearbejdning.

Når PET anmoder FE om tilvejebringelse af oplysninger, sker dette på PETs retsgrundlag. PET indhenter i alle tilfælde retskendelse, når tjenesten anmoder FE om bistand til fremadrettet indhentning af oplysninger, eksempelvis aflytning af kommunikation i udlandet.

Det har imidlertid været fast praksis mellem tjenesterne, at PET kunne anmode FE om søgning i rådata, uden at der forelå en retskendelse til dette, idet det var PETs vurdering, at søgning i allerede indhentet rådata ikke krævede retskendelse.

2.1 Om tilsynets kompetence ved tjenesternes indgreb i meddelelshemmeligheden

Det fremgår af PET-lovens § 6, at retsplejelovens regler finder anvendelse, når PET foretager tvangsindgreb såsom indgreb i meddelelshemmeligheden. PET er derfor ligesom de øvrige dele af politiet som udgangspunkt forpligtet til at indhente retskendelse, forinden indgrebet foretages.

FEs virksomhed er derimod ikke reguleret af retsplejeloven, herunder reglerne om retskendelse. Dette hænger sammen med, at FEs virksomhed er rettet mod forhold i udlandet og derfor som udgangspunkt ikke må rettes mod i Danmark hjemmehørende personer. En undtagelse hertil er FE-lovens § 3, stk. 3, hvorefter FE i særlige tilfælde kan foretage indgreb i meddelelshemmeligheden mod i Danmark hjemmehørende personer, og hvor tjenesten samtidig er underlagt et krav om retskendelse.

Tilsynet har ikke til opgave at kontrollere PETs anvendelse af tvangsindgreb, idet PET-lovens § 6 ikke er omfattet tilsynets kontrolvirksomhed, jf. PET-lovens § 18.

I forhold til FE foretager tilsynet kontrol af al indhentning, som er rettet mod i Danmark hjemmehørende personer, idet FE som udgangspunkt ikke må foretage målrettet indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer, medmindre der er et særligt grundlag herfor. Et sådant særligt grundlag kan eksempelvis være en retskendelse indhentet af FE på baggrund af FE-lovens § 3, stk. 3, eller en anmodning fra PET.

2.2 Om baggrunden for tilsynets undersøgelse

Tilsynet har siden etableringen i 2014 løbende drøftet rammerne for samarbejdet mellem PET og FE med tjenesterne. Tilsynet har således været underrettet om den praksis, hvorefter PET alene indhentede retskendelse, når der var tale om aflytning eller fremadrettet kontinuerlig søgning i rådata, som havde karakter af aflytning.

Tilsynet havde ikke på tidspunktet for underretningen grund til at betvivle lovligheden af denne praksis, da den var veletableret mellem tjenesterne og havde eksisteret forud for vedtagelsen af PET- og FE-loven.

Med vedtagelsen af lov nr. 1571 af 15. december 2015 (Styrket indsats mod aktiviteter i udlandet, der kan indebære en terrortrussel mod Danmark og danske interesser) fik FE med FE-lovens § 3, stk. 3, mulighed for i særlige tilfælde at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden mod i Danmark hjemmehørende personer på baggrund af retskendelse.

Idet FE med indførelsen af FE-lovens § 3, stk. 3, blev omfattet af et kendelseskrav, gav det efter tilsynets opfattelse anledning til at overveje, om den nye lovgivning havde indflydelse på den eksisterende fortolkning af lovgivningen for PET og FE, idet lovændringen kunne indikere, at søgning i rådata tillige udgør et indgreb i meddelelshemmeligheden, som kræver retskendelse.

Da tilsynet som nævnt ovenfor ikke har kompetence til at kontrollere PETs tvangsindgreb efter PET-lovens § 6, var det nødvendigt at overveje, om tilsynet var kompetent til at udtale sig om, hvorvidt PET var forpligtet til at indhente retskendelse, forud for at FE på vegne af PET foretog søgning i rådata.

Tilsynet foretog indledende drøftelser med PET og FE i løbet af 2017, hvorefter tilsynet i februar 2018 foretog en skriftlig høring af PET med henblik på endelig at få bekræftet, at tilsynets forståelse af den anvendte praksis var korrekt.

Herefter besluttede tilsynet at forelægge tilsynets vurdering af den nævnte praksis for tjenesterne

med henblik på tjenesternes bemærkninger, hvorefter tilsynet ville orientere Justitsministeriet og Forsvarsministeriet, for at ministerierne kunne afgøre, om den pågældende praksis var lovlig.

Tilsynets vurdering blev fremsendt til PET og FE den 28. juni 2018.

2.3 Tilsynets vurdering af tjenesternes praksis

Som beskrevet ovenfor er det fastlagt i PET-lovens § 6, at PETs tvangsindgreb sker efter reglerne i retsplejeloven. Søgning i rådata er en aktivitet, der alene foretages af FE, og derfor er søgning i rådata alene behandlet i forarbejderne til FE-loven. Hvorvidt søgning i rådata udgør et indgreb i meddelelshemmeligheden, som kræver retskendelse, bør derfor efter tilsynets opfattelse bevares ved fortolkning af FE-loven.

Da FEs virksomhed som nævnt ikke er reguleret af retsplejeloven, er der ikke i FE-loven taget direkte stilling til, hvorvidt søgning i rådata udgør et indgreb i meddelelshemmeligheden.

Ved lov nr. 1571 af 15. december 2015 (Styrket indsats mod aktiviteter i udlandet, der kan indebære en terrortrussel mod Danmark og danske interesser) blev FE med FE-lovens nye § 3, stk. 3, tildelt en særlig hjemmel til at foretage målrettet indhentning mod i Danmark hjemmehørende personer, når disse personer opholder sig i udlandet, og der er bestemte grunde til at formode, at de pågældende deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser. Det følger af FE-lovens § 3, stk. 3, 2. pkt., at FE skal indhente retskendelse, såfremt indhentningen medfører, at der sker indgreb i meddelelshemmeligheden.

Det fremgår af pkt. 7 i den kommenterede høringsoversigt for lovforslaget til lov nr. 1571, at Forsvarsministeriet har bemærket, at FE *efter indhentet retskendelse* kan foretage søgning i rådata, når kravene i FE-lovens § 3, stk. 3, er opfyldt.

Endvidere fremgår det af udvalgsbehandlingen af lovforslaget, at Forsvarsudvalget har stillet følgende spørgsmål til forsvarsministeren:

”Vil FE efter lovforslaget målrettet kunne søge efter oplysninger i rådata om en i Danmark hjemmehørende fysisk person, når kravene i § 3, stk. 3, er opfyldt, uden at det indebærer et indgreb i meddelelshemmeligheden og dermed ikke kræver retskendelse?”

Hvortil forsvarsministeren har svaret følgende:

”Som anført i den kommenterede høringsoversigt pkt. 7, kan FE efter indhentet retskendelse foretage målrettet søgning vedrørende en bestemt person i rådata med henblik på at fremfinde eventuelle oplysninger om den pågældende i disse data, når kravene i § 3, stk. 3, er opfyldt.”

Tilsynet forstår Forsvarsministeriets bemærkninger og forsvarsministerens besvarelse af udvalgs spørgsmålet således, at FEs søgning i rådata udgør et indgreb i meddelelshemmeligheden, som kræver retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3.

Såfremt Forsvarsministeriets bemærkninger og forsvarsministerens besvarelse af udvalgs spørgsmålet ikke skal forstås således, at FEs søgning i rådata udgør et indgreb i meddelelshemmelig-

heden, som kræver retskendelse, jf. FE-lovens § 3, stk. 3, er det tilsynets opfattelse, at de hensyn, som ligger bag kendelseskravet ved søgning i rådata efter FE-lovens § 3, stk. 3, på samme måde ville gøre sig gældende, hvis PET skulle foretage en tilsvarende søgning i rådata.

Det er tilsynets samlede vurdering, at den af tjenesterne etablerede praksis ikke ligger inden for de rammer, som er fastsat i lovgivningen, idet tilvejebringelsen af oplysninger på anmodning fra PET sker på PETs retsgrundlag, og da PET, hvis tjenesten selv skulle foretage en tilsvarende søgning i rådata, alene ville kunne gøre dette på baggrund af retskendelse efter retsplejelovens regler, jf. PET-lovens § 6.

2.4 PET og FEs reaktion på tilsynets vurdering

Tilsynet meddelte den 28. juni 2018 PET og FE, at den pågældende praksis efter tilsynets opfattelse ikke ligger inden for PET- og FE-lovens rammer.

På baggrund af tilsynets vurdering besluttede PET og FE den 4. juli 2018 at indstille den pågældende praksis, indtil der forelå en endelig afklaring af retstilstanden.

Tilsynet modtog den 22. januar 2019 høringssvar fra PET og FE vedrørende tjenesternes vurdering af den hidtil eksisterende praksis.

PET oplyste i den forbindelse, at det hidtil havde været tjenestens vurdering, at anmodning om søgning i allerede indhentet rådata ikke krævede retskendelse. PET vil i lyset af tilsynets bemærkninger imidlertid fremover indhente retskendelse i medfør af retsplejelovens regler, forinden FE anmodes om søgning i rådata vedrørende i Danmark hjemmehørende personer, da PET ikke ønsker, at der kan rejses tvivl om, hvorvidt der er den fornødne hjemmel til tjenestens aktiviteter.

FE henviste til, at bistand til tilvejebringelse af oplysninger på anmodning fra PET sker på PETs retsgrundlag, og at PETs vurdering har været, at anmodning om søgning i allerede indhentet rådata ikke kræver retskendelse. FE henviste i øvrigt til, at tilsynet har været underrettet om den pågældende praksis siden 2014.

Tilsynet har i forbindelse med sin kontrol i 2018 af FEs søgning i rådata rettet mod i Danmark hjemmehørende personer kunnet konstatere, at søgningen i 23 procent af de udtrukne tilfælde er sket på baggrund af anmodning fra PET, uden at der, ifølge det i anmodningen oplyste, var indhentet retskendelse hertil.

Det er tilsynets vurdering, at PET og FE i overensstemmelse med tjenesternes beslutning af 4. juli 2018 ikke efterfølgende har foretaget søgning i rådata mod i Danmark hjemmehørende personer uden retskendelse.

Idet PET og FE efter tilsynets meddelelse af 28. juni 2018 har indrettet praksis i overensstemmelse med tilsynets fortolkning af PET- og FE-loven, har der ikke efter tilsynets opfattelse været behov for at inddrage Justitsministeriet og Forsvarsministeriet.

Tilsynet vil fremadrettet kontrollere, at samarbejdet mellem PET og FE om søgning i rådata sker i overensstemmelse med de rammer, som tjenesterne på baggrund af tilsynets vurdering har erklæret at ville følge.

3

Presseomtale i 2018

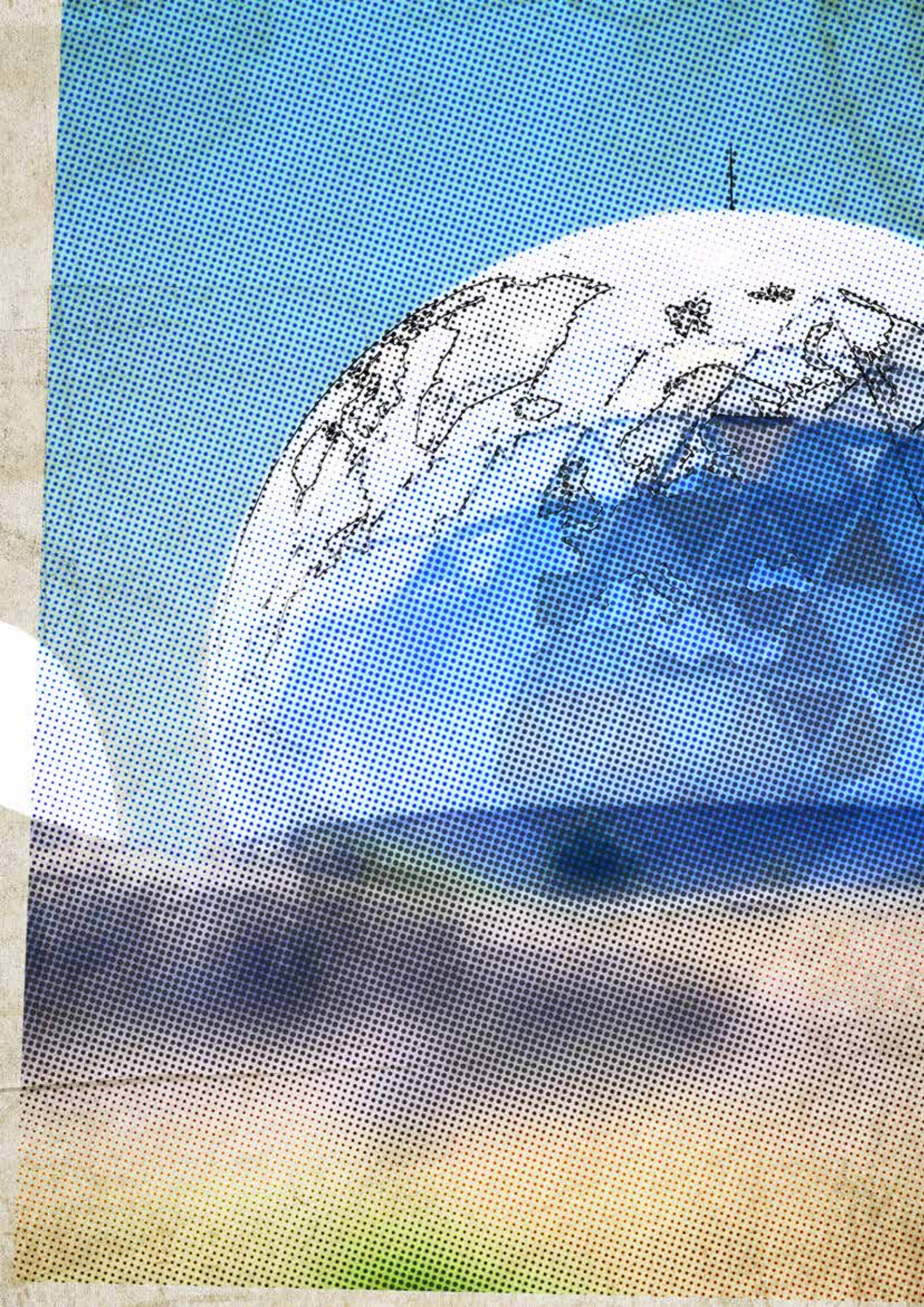
FEs virksomhed samt de rammer, som Folketinget og regeringen sætter for denne, heriblandt tilsynets kontrol, er løbende genstand for omtale i de danske medier.

Tilsynet ønsker i videst muligt omfang at bidrage til, at pressen og dermed offentligheden får den bedst mulige indsigt i tilsynets kontrol med FE, under hensyntagen til det behov for hemmelighedelse som følger af tjenestens helt særlige funktion.

Tilsynet følger løbende med i den offentlige debat om tilsynets kontrol af FE, med henblik på at vurdere om tilsynet kan bidrage til en bedre forståelse af tilsynets rolle, kontrolmuligheder samt resultaterne af tilsynets kontrol.

I begyndelsen af 2018 blev tilsynets kontrol af arbejdsstationer i FE omtalt i en avisartikel, idet det fremgik af tilsynets redegørelse om FE for 2016, at størstedelen af de kontrollerede medarbejdere havde oplyst, at de forinden kontrollen havde foretaget oprydning på deres arbejdsstationer. For at bidrage til at offentligheden fik den korrekte forståelse af kontrolresultatet, udtalte tilsynets formand sig i artiklen og forklarede, at tilsynet ikke betragtede det som en fejl, at der var foretaget oprydning på arbejdsstationerne, idet formålet med den pågældende kontrol blandt andet havde været at kontrollere effektiviteten af tjenestens oplysning af medarbejderne om gældende regler for behandling af oplysninger.

Tilsynets årsredegørelse om FE for 2017, som blev offentliggjort i juni 2018, gav tillige anledning til omtale i medierne. Omtalen var især fokuseret på resultaterne af tilsynets kontrol af FEs søgning i rådata. FE reagerede på omtalen og offentliggjorde blandt andet oplysninger om tjenestens interne kontrol, hvor fejlprocenten afveg fra resultatet af tilsynets kontrol. Tilsynet finder det positivt, at FE udviser den størst mulige grad af åbenhed omkring tjenestens interne kontrol samt de øvrige sikkerhedsforanstaltninger, som tjenesten opstiller i forhold til borgerne.

1. Om Forsvarets Efterretningstjeneste

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) har som hovedopgave at være

- ▶ Danmarks udenrigs- og militære efterretningstjeneste,
- ▶ Danmarks militære sikkerhedstjeneste og
- ▶ national it-sikkerhedsmyndighed.

FEs efterretningsmæssige virksomhed er rettet mod forhold i udlandet, og tjenestens opgave er i den forbindelse at indsamle, indhente, bearbejde, analysere og formidle oplysninger om forhold i udlandet af betydning for Danmark og danske interesser med henblik på at tilvejebringe det efterretningsmæssige grundlag for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt medvirke til at forebygge og modvirke trusler mod Danmark og danske interesser.

I FEs arbejde som udenrigs- og militær efterretningstjeneste skal begrebet danske interesser forstås bredt og kan eksempelvis omfatte politiske, militære og økonomiske områder samt teknisk-videnskabelige oplysninger af betydning for Danmarks sikkerhed, dansk økonomi mv.

FE er en all source-efterretningstjeneste, hvilket betyder, at tjenesten beskæftiger sig med alle typer af informationsindhentning. Dette omfatter overordnet følgende indhentningsdiscipliner:

- ▶ Signals Intelligence (SIGINT): Elektronisk indhentning af forskellige typer af signaler, herunder dataoverførsler mellem computernetværk, telekommunikation mv. Denne indhentning finder sted fra permanente indhentningsfaciliteter i Danmark eller indhentningsfaciliteter opstillet i udlandet.
- ▶ Computer Network Exploitation (CNE): Elektronisk indhentning mod computernetværk. Denne indhentning kræver, at FE skaffer sig adgang til lukkede netfora, it-systemer og computere, hvilket kræver stor indsigt i it.
- ▶ Human Intelligence (HUMINT): Fysisk indhentning ved brug af menneskelige kilder. Denne indhentning finder sted ved, at en person ansat ved FE, kaldet en føringsofficer eller indhenter, skaffer oplysninger fra andre personer, hvilket typisk gøres ved at overtale kilden til at videregive oplysninger, som, det ikke var meningen, at vedkommende skulle videregive.
- ▶ Imagery Intelligence (IMINT): Indhentning af efterretninger, der baserer sig på billedmateriale indhentet af forskellige sensorer.
- ▶ Open Source Intelligence (OSINT): Avanceret og systematisk indsamling af oplysninger fra åbne kilder, hvilket typisk omfatter offentligt tilgængelig information fra internettet mv.

FEs opgave som militær sikkerhedstjeneste er at beskytte forsvaret mod spionage, sabotage, terrorisme og andre former for kriminalitet. Denne beskyttelse omfatter blandt andet medarbejdere, materiel og bygninger såvel i Danmark som i udlandet. Som militær sikkerhedstjeneste er FE samtidig national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område.

De juridiske rammer for FEs virksomhed følger i det væsentlige af FE-loven. FE-loven regulerer blandt andet tjenestens opgaver samt tilvejebringelse, intern behandling og videregivelse af personoplysninger.

FE er tillige undergivet ekstern kontrol af Forsvarsministeriet, Rigsrevisionen, domstolene, Folketingets Ombudsmand og Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

FEs opgave som national it-sikkerhedsmyndighed er ikke omfattet af FE-loven. Denne opgave er derimod reguleret af lov nr. 713 af 25. juni 2014 om Center for Cybersikkerhed (herefter CFCS-loven), der trådte i kraft den 1. juli 2014. Efter denne lov skal tilsynet tillige føre tilsyn med, at Center for Cybersikkerhed (CFCS) behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen, og afgive en årlig redegørelse herom til forsvarsministeren.

CFCS, der er en del af FE, er Danmarks nationale it-sikkerhedsmyndighed og nationalt kompetencecenter på cybersikkerhedsområdet. Centrets opgave er at bidrage til at beskytte den digitale infrastruktur i Danmark og til at styrke dansk robusthed mod cyberangreb. I denne funktion har CFCS særligt fokus på at imødegå avancerede cyberangreb mod danske myndigheder og virksomheder, der varetager samfundsvigtige opgaver.

I FEs arbejde som udenrigs- og militær efterretningstjeneste skal begrebet danske interesser forstås bredt og kan eksempelvis omfatte politiske, militære og økonomiske områder samt teknisk-videnskabelige oplysninger af betydning for Danmarks sikkerhed, dansk økonomi mv.

2. Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynet er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der fører tilsyn med, at PET, FE og CFCS behandler personoplysninger i overensstemmelse med lovgivningen.

Tilsynet udøver sine funktioner i fuld uafhængighed og er således ikke undergivet tjenestebefalinger fra Forsvarsministeriet eller andre administrative myndigheder med hensyn til udøvelsen af sin virksomhed.

Tilsynet består af fem medlemmer, der er udpeget af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden, der skal være landsdommer, er udpeget efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret, mens de øvrige medlemmer er udpeget efter drøftelser med Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

Medlemmerne er:

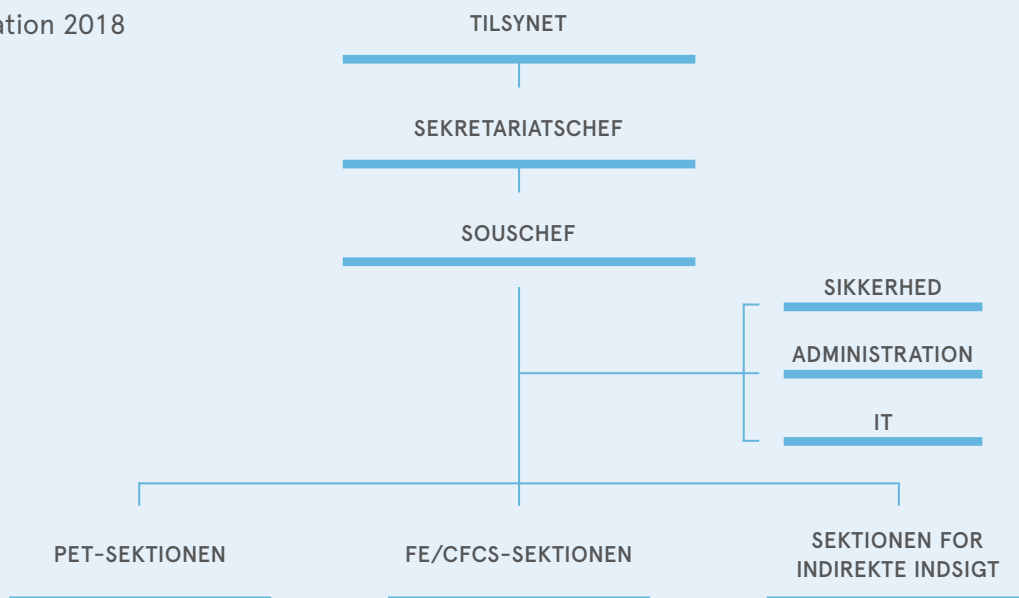
- ▶ landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)
- ▶ professor Jørgen Grønnegård Christensen, Aarhus Universitet
- ▶ bestyrelsesformand Erik Jacobsen, Roskilde Universitet
- ▶ juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening
- ▶ professor Henrik Udsen, Københavns Universitet

Medlemmerne udpeges for en periode på fire år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år. Ved tilsynets etablering i 2014 blev to medlemmer udpeget for to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere fire år med henblik på at sikre mod en samtidig og fuldstændig udskiftning af tilsynets medlemmer, idet de efterfølgende funktionsperioder er forskudt to år i forhold til hinanden.

Tilsynet bistås af et sekretariat, der alene er undergivet tilsynets instruktion. Tilsynet bestemmer selv, hvem der skal ansættes til sekretariatet, herunder hvilken uddannelsesmæssig baggrund og øvrige kvalifikationer de pågældende skal have. Ved udgangen af 2018 bestod sekretariatet af en sekretariatschef, der varetager den daglige ledelse af sekretariatet, en souschef, tre jurister, en it-konsulent og en kontorfunktionær.

Sekretariatet er opdelt i sektioner, der beskæftiger sig med henholdsvis PET, FE/CFCS og anmodninger om indirekte indsigt. Med henblik på at sikre faglig koordinering og erfaringsudveksling arbejder tilsynets medarbejdere på tværs af sektionerne.

Organisation 2018

2.1 Tilsynets opgaver i forhold til FE

Ifølge FE-loven skal tilsynet efter klage eller af egen drift påse, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, det vil sige personer med en kvalificeret tilknytning til det danske samfund, i overensstemmelse med de nærmere bestemmelser herom i FE-loven samt regler udstedt i medfør heraf. Tilsynet påser, at tjenesten overholder lovens regler om

- ▶ tilvejebringelse af oplysninger, herunder indsamling og indhentning,
- ▶ intern behandling af oplysninger, herunder frister for sletning af oplysninger,
- ▶ videregivelse af oplysninger, herunder til PET og til andre danske forvaltningsmyndigheder, private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, og
- ▶ forbud mod at behandle oplysninger om her i landet hjemmehørende fysiske personer alene på baggrund af de pågældendes lovlige politiske virksomhed.

Tilsynets opgave er at føre legalitetskontrol med, at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med lovgivningen, og tilsynet skal således ikke påse, hvorvidt FE udfører sine opgaver på en hensigtsmæssig måde, herunder hvorledes tjenesten prioriterer sine ressourcer, da dette beror på en efterretningsmæssig vurdering.

Tilsynet afgør selv intensiteten af sin kontrol, herunder i hvilket omfang kontrollen skal være fuldstændig eller stikprøvevis, hvilke sagsområder der særskilt skal prioriteres, og i hvilket omfang tilsynet vil tage sager op af egen drift. Der er ikke givet nærmere retningslinjer for tilsynets

udførelse af sin kontrol, udover at det i lovens forarbejder er forudsat, at tilsynet som led i sine egen drift-undersøgelser blandt andet foretager inspektionsbesøg hos FE, og at antallet af disse besøg er i størrelsesordenen 3-5 om året.

Efter anmodning fra en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person undersøger tilsynet tillige, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom (den indirekte indsigtssordning). Det fremgår af forarbejderne til loven, at det af tilsynets meddelelse alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

2.2 Tilsynets adgang til oplysninger i FE

Tilsynet kan hos FE kræve enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed, og tilsynet har til enhver tid adgang til alle lokaler, hvorfra der er adgang til de oplysninger, som behandles, eller hvor tekniske hjælpemidler anvendes. Tilsynet kan endvidere afkræve FE skriftlige udtalelser om faktiske og retlige forhold af betydning for tilsynets kontrolvirksomhed, ligesom tilsynet kan anmode om, at en repræsentant for FE er til stede med henblik på at redegøre for de behandlede sager.

FE har stillet lokaler til rådighed for tilsynet, hvorfra tilsynet på egen hånd kan foretage søgninger i tjenestens it-systemer.

Tilsynet kan hos FE kræve enhver oplysning og alt materiale, der er af betydning for tilsynets virksomhed, og tilsynet har til enhver tid adgang til alle lokaler, hvorfra der er adgang til de oplysninger, som behandles, eller hvor tekniske hjælpemidler anvendes.

2.3 Tilsynets reaktionsmuligheder

Tilsynet har som hovedregel ikke kompetence til at påbyde FE bestemte foranstaltninger i forhold til behandling af oplysninger. Tilsynet kan derimod afgive udtalelser over for FE, hvori tilsynet blandt andet kan tilkendegive sin opfattelse af, om tjenesten overholder reglerne om behandling af oplysninger. Hvis FE undtagelsesvist måtte beslutte ikke at følge en henstilling i en udtalelse fra tilsynet, skal FE underrette tilsynet herom og straks forelægge sagen for forsvarsministeren til afgørelse. Såfremt forsvarsministeren undtagelsesvist måtte beslutte ikke at følge henstillingen fra tilsynet, skal regeringen orientere Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne herom.

Tilsynet skal underrette forsvarsministeren om forhold, som ministeren efter tilsynets opfattelse bør have kendskab til.

Som led i den indirekte indsigtsordning, ifølge hvilken tilsynet som nævnt efter anmodning fra en fysisk eller juridisk i Danmark hjemmehørende person undersøger, om FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, kan tilsynet pålægge tjenesten at slette oplysninger, som tjenesten efter tilsynets opfattelse behandler med urette.

Tilsynet afgiver en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren. Redegørelsen, der offentliggøres, giver en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med FE. Det fremgår således af forarbejderne til loven, at sigtet med den årlige redegørelse er at give en generel information om karakteren af det tilsyn, der udøves med tjenesten, herunder en generel beskrivelse af, hvilke forhold tilsynet måtte have valgt særligt at interessere sig for. Tilsynet vil også kunne medtage oplysninger om, i hvor mange tilfælde tilsynet har fundet, at efterretningstjenestens behandling af personoplysninger ikke har været i overensstemmelse med reglerne, herunder i hvor mange tilfælde tilsynet som led i den indirekte indsigtsordning har pålagt tjenesten at slette oplysninger.

Tilsynet afgav senest en årlig redegørelse om sin virksomhed til forsvarsministeren i maj 2018. Redegørelsen blev forelagt Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne og blev herefter offentliggjort i juni 2018.

3. Retsgrundlag

- 1) Lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. november 2017, som ændret ved lov nr. 1706 af 27. december 2018) (FE-loven).
- 2) Bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger (Bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen).

Ved lov nr. 1706 af 27. december 2018 ændredes lov om FE som konsekvens af vedtagelsen af lov om indsamling, anvendelse og opbevaring af oplysninger om flypassagerer (PNR-loven).

Med PNR-loven oprettes en national PNR-enhed under Rigspolitiet, som blandt andet på vegne af FE kan indhente og behandle PNR-oplysninger med henblik på videregivelse til tjenesten.

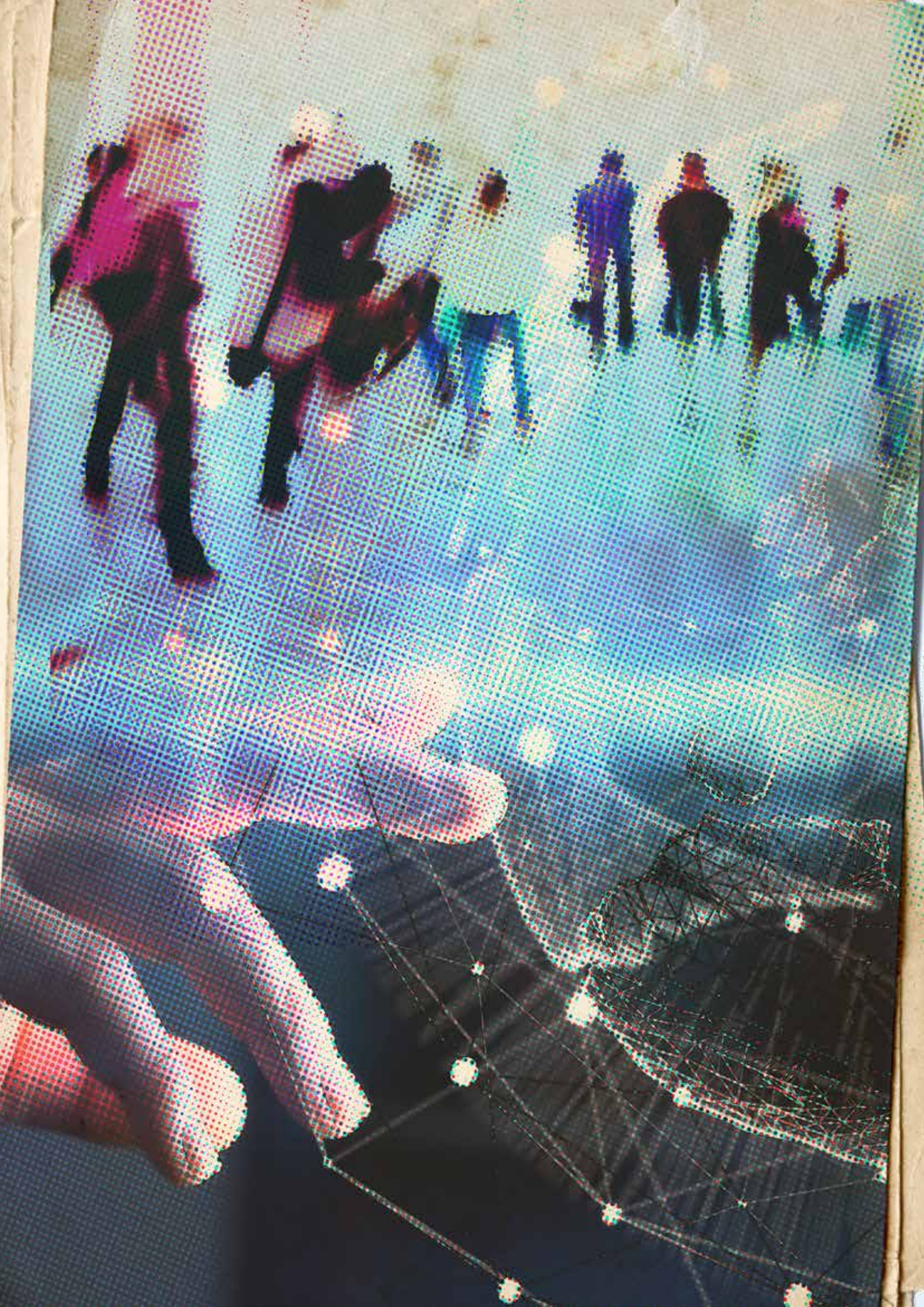
Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal føre kontrol med PNR-enheden, når enheden behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer på vegne af FE. Da loven først trådte i kraft den 1. januar 2019, vil den ikke blive nærmere omtalt i denne redegørelse.

3.1 Tilvejebringelse af oplysninger

3.1.1 Om indsamling og indhentning af oplysninger, jf. FE-lovens § 3, stk. 1, 2, 3, 4 og 6

Det følger af lovens § 3, at FE kan indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed, og at tjenesten ved denne virksomhed rettet mod forhold i udlandet kan medtage oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer og personer, der opholder sig i Danmark. For så vidt angår FEs øvrige virksomhed kan tjenesten indsamle og indhente oplysninger, der er nødvendige for denne virksomhed.

Det væsentligste formål med bestemmelsen er at understrege, at FE i sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet er berettiget til at indsamle og indhente data, herunder rådata, gennem blandt andet elektronisk indhentning og fysisk indhentning, blot disse data på indsamlings- eller indhentningstidspunktet vurderes at kunne have betydning for tjenestens efterretningsmæssige virksomhed. Indhentningen skal være sagligt begrundet, hvilket i relation til indhentning af rådata indebærer, at der anlægges et generelt saglighedskrav.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen må FE i forbindelse med sin elektroniske indhentning kun medtage såkaldte tilfældighedsfund om i Danmark hjemmehørende personer, mens tjenesten i forbindelse med sin fysiske indhentning af oplysninger har mulighed for at tilvejebringe sådanne oplysninger, uden at disse har karakter af tilfældighedsfund. FE kan imidlertid ikke af egen drift aktivt iværksætte fysisk indhentning mod en i forvejen kendt og identificeret person, som er hjemmehørende i Danmark, men som måtte befinde sig i udlandet. Sådant målrettet indhentning kan alene ske efter anmodning fra PET, medmindre betingelserne i lovens § 3, stk. 3, er opfyldt.

Begrebet *i Danmark hjemmehørende fysiske personer* omfatter danske statsborgere, nordiske statsborgere og andre udlændinge med ret til ophold i Danmark, hvis vedkommende er tilmeldt folkeregistret, samt asylansøgere med (kendt) ophold i Danmark i mere end 6 måneder, mens *i Danmark hjemmehørende juridiske personer* omfatter partier, foreninger, organisationer, virksomheder mv., som i kraft af deres hovedkontor mv. har deres overvejende tilknytning her til landet.

I lovens forarbejder anføres om kontrollen med bestemmelsen, at denne særligt omfatter en kontrol af, at oplysninger i forbindelse med den elektroniske indhentning, der vedrører i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, er kommet FE i hænde ved en tilfældighed eller er indhentet efter anmodning fra PET, herunder om nødvendigt efter retskendelse.

Efter bestemmelsens stk. 3, har tjenesten dog mulighed for at iværksætte målrettet efterretningsmæssig indhentning af oplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person, når denne opholder sig i udlandet, og der er bestemte grunde til at formode, at den pågældende deltager i aktiviteter, der kan indebære eller forøge en terrortrussel mod Danmark og danske interesser. Bestemmelsen afviger fra det almindelige udgangspunkt i FE-loven, hvorefter oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer alene må komme tjenesten i hænde ved en tilfældighed. Medfører indhentningen indgreb i meddelelshemmeligheden, skal FE indhente retskendelse hertil.

Det er anført i de almindelige bemærkninger til bestemmelsen, at denne ikke ændrer på den grundlæggende arbejdsdeling og samarbejdsform mellem PET og FE. Dette indebærer blandt andet, at FE videregiver alle oplysninger, der indhentes efter bestemmelsen til PET. Er der et grundlag for, at PET kan indhente retskendelse efter retsplejelovens regler, er det tillige fortsat disse regler, der skal danne grundlag for indhentningen.

Begrebet *i Danmark hjemmehørende fysiske personer* omfatter danske statsborgere, nordiske statsborgere og andre udlændinge med ret til ophold i Danmark, hvis vedkommende er tilmeldt folkeregistret, samt asylansøgere med (kendt) ophold i Danmark i mere end 6 måneder [...]

Efter bestemmelsens stk. 4 er Told- og skatteforvaltningen (SKAT) forpligtet til at videregive oplysninger om passagerer og besætning på luftfartøjer til FE, hvis tjenesten vurderer, at oplysningerne kan have betydning for varetagelse af tjenestens virksomhed rettet mod forhold i udlandet og oplysningerne vedrører personer, der ikke er danske statsborgere.

3.2 Intern behandling af oplysninger

3.2.1 Om intern behandling af oplysninger efter FE-lovens §§ 3 e - 5

Efter FE-lovens § 3 e, stk. 1-7, finder en række almindelige databeskyttelsesprincipper anvendelse ved FEs behandling af indsamlede og indhentede oplysninger vedrørende i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer.

Af lovforslagets bemærkninger fremgår, at der som udgangspunkt skal benyttes de samme almindelige databeskyttelsesprincipper mv. ved vurderingen af, hvilke grundlæggende betingelser der skal være opfyldt ved FEs behandling af personoplysninger, som ved vurderingen af andre danske myndigheders behandling af personoplysninger.

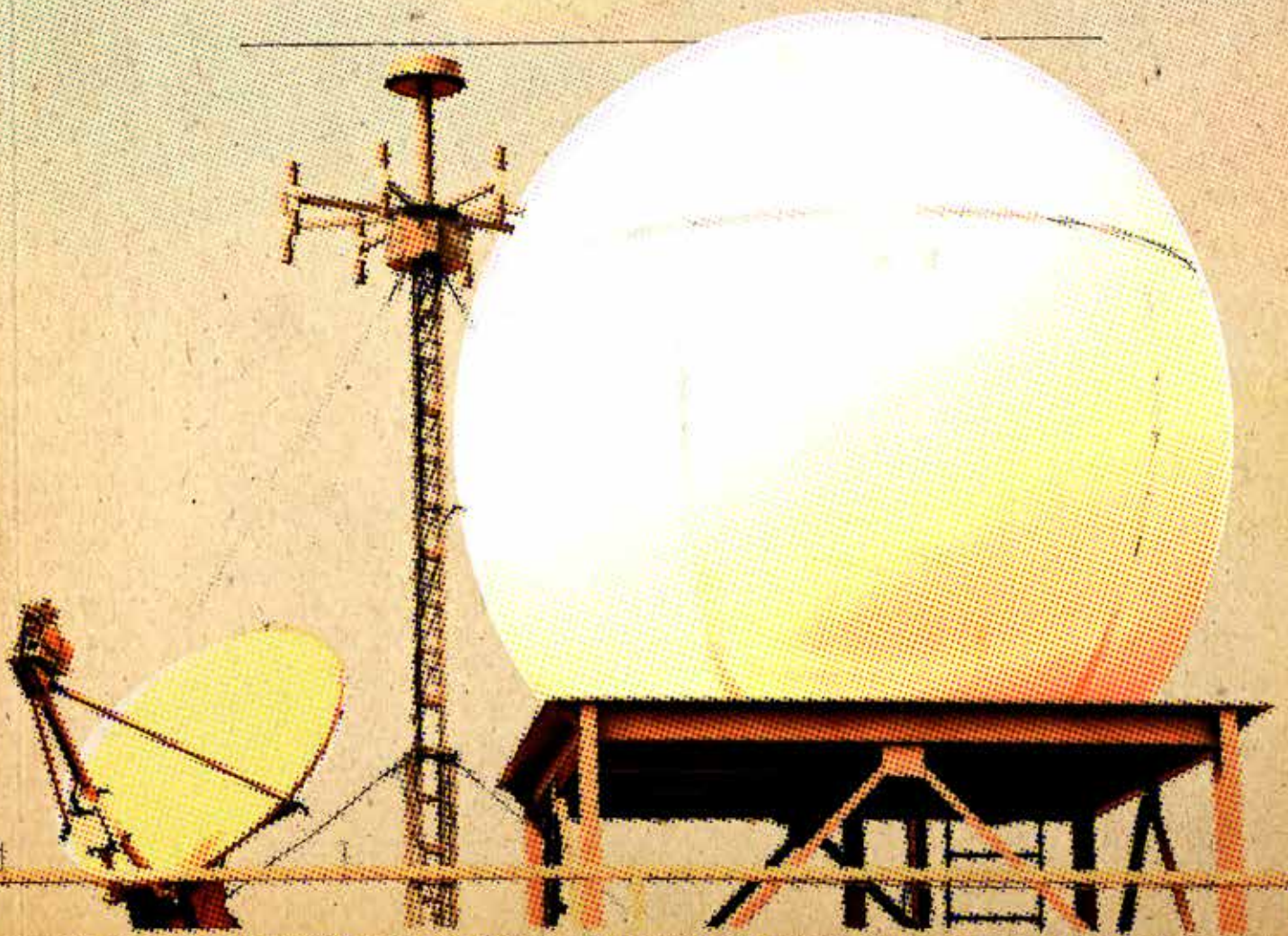
Det følger af lovens § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, at FE kan behandle enhver oplysning om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, hvis behandlingen

- 1) sker med samtykke,
- 2) må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 1 (som efterretningstjeneste) og § 1, stk. 4 ("øvrige opgaver" henlagt til tjenesten), eller
- 3) er nødvendig for varetagelsen af tjenestens opgaver efter § 1, stk. 2, (som militær sikkerhedstjeneste).

Efter lovens § 4, stk. 1, nr. 2, og § 5, stk. 1, nr. 2, kan FE således behandle enhver oplysning om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, hvis behandlingen må antages at have betydning for varetagelsen af tjenestens opgaver som efterretningstjeneste mv. I betingelsen om, at oplysningerne må antages at have betydning for FEs varetagelse af de nævnte opgaver, ligger, at der skal være en mere konkret formodning for, at de oplysninger, som FE ønsker at behandle, vil have betydning for varetagelsen heraf.

Efter lovens § 4, stk. 1, nr. 3, og § 5, stk. 1, nr. 3, kan FE således behandle enhver oplysning om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, hvis behandlingen er nødvendig for varetagelsen af tjenestens opgaver som militær sikkerhedstjeneste. I betingelsen om, at oplysningerne er nødvendige for FEs varetagelse af de nævnte opgaver, ligger, at FE efter en konkret vurdering må antages at have et reelt behov for at behandle de pågældende oplysninger for at kunne varetage sine opgaver som militær sikkerhedstjeneste.

Ved FEs elektroniske indhentning indsamles meget store informationsmængder, som på indhentningstidspunktet er ikke-behandlede data. Sådanne data betegnes som "rådata" og er kendetegnet ved, at det, indtil de udsættes for bearbejdning, herunder om nødvendigt dekryptering og oversættelse, ikke er muligt at afgøre, hvilke oplysninger der måtte ligge gemt i disse data. Bearbejdning er således en forudsætning for at erkende karakteren af indhold og vurdere, om de indhentede oplysninger er relevante for FEs efterretningsmæssige og analytiske arbejde.

Ifølge forarbejderne til loven finder lovens behandlings- og videregivelsesregler i princippet anvendelse på rådata, der indeholder personoplysninger, men den praktiske administration af reglerne må ske under hensyn til disse datas særlige karakter. Dette betyder, at lovens bestemmelser om intern behandling og videregivelse af oplysninger og om lovlig politisk virksomhed kun meningsfuldt kan anvendes i relation til rådata, når disse data er blevet bearbejdet og behandlet (og dermed ikke længere er rådata). Principperne i den tidligere persondatalov om god databehandlingskik og behandlingssikkerhed skal derfor i relation til FEs indhentning og behandling af rådata forstås under hensyntagen til disse datas særlige karakter. Dette indebærer, at der for kravet i den tidligere persondatalovs § 5, stk. 2, som er videreført i FE-lovens § 3 e, stk. 2, om saglighed i behandlingen af data, skal anlægges et generelt saglighedskrav i forhold til indhentningen af rådata, idet indhentningen skal være sagligt begrundet. Endvidere indebærer bestemmelsen, at rådata, der indhentes af FE, skal anvendes til de formål, hvortil de er indhentet, og ikke må opbevares længere, end formålet tilsiger.

3.2.2 Om sletning af oplysninger, jf. FE-lovens §§ 6 og 6 a

Efter FE-lovens § 6 skal FE, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov, slette oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, når der ikke er tilvejebragt nye oplysninger, der indholdsmæssigt vedrører samme sag, inden for de seneste 15 år. Sletning af sådanne oplysninger kan dog undlades, hvis væsentlige hensyn til varetagelsen af FEs efterretningsmæssige opgaver gør det nødvendigt. Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen, som alene omfatter oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer, der er tilvejebragt som led i FEs efterretningsmæssige virksomhed, fastsætter bestemmelsen en overordnet slettefrist for oplysninger, der opbevares hos FE.

Af bestemmelsen i § 6 a, stk. 1, fremgår, at når FE i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at sager eller dokumenter mv. ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, skal disse slettes, uanset om slettefristen i § 6, stk. 1, er udløbet, men at FE ikke herudover er forpligtet til løbende af egen drift at gennemgå tjenestens sager og dokumenter mv., med henblik på at vurdere om nævnte behandlingsbetingelser fortsat er opfyldt.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser præciseres vedrørende § 6 a, stk. 1, at begrebet "aktiviteter" skal forstås bredt og omfatter alle de opgaver, som FE beskæftiger sig med. Begrebet omfatter således foruden operationelle aktiviteter også eksempelvis FEs opgaver i forbindelse med anmodninger om indirekte indsigt, jf. lovens § 10, og stikprøvekontroller foretaget af tilsynet.

Det følger af bestemmelsen i § 6 a, stk. 2, at FE uanset bestemmelserne i § 3 e, §§ 4-5 samt § 6, stk. 1 og 3, ikke er forpligtet til at slette oplysninger, der ikke opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningerne indgår i dokumenter mv., som i øvrigt opfylder nævnte behandlingsbetingelser, jf. dog § 10, stk. 2.

I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser vedrørende § 6 a, stk. 2, præciseres, at bestemmelsen angår sletning på oplysningsniveau, hvorimod bestemmelsen i stk. 1 vedrører sletning på sags- og dokumentniveau. FE er således ikke forpligtet til at slette på oplysningsniveau, selv om tjenesten i forbindelse med sine aktiviteter bliver opmærksom på, at en konkret oplysning ikke længere opfylder behandlingsbetingelserne i § 4, stk. 1, og § 5, stk. 1, hvis oplysningen indgår i dokumenter mv., som fortsat lever op til disse behandlingsbetingelser, og for

hvilke slettefristen ikke er udløbet. Den foreslåede ændring indebærer endvidere, at tilsynet i forbindelse med sine stikprøvekontroller fortsat kan påse, om en sag eller et dokument mv. som helhed lever op til de nævnte behandlingsbetingelser, men at FE som udgangspunkt ikke vil være forpligtet til at slette enkeltoplysninger, der indgår i dokumenter mv., som skal bevares, i forbindelse med sådanne stikprøvekontroller. FE vil dog fortsat være forpligtet til at slette oplysninger, hvis det konstateres, at disse er tilvejebragt i strid med lovens § 3.

Der findes i anden lovgivning, herunder navnlig arkivlovgivningen, regler, der indebærer, at FE ikke er berettiget til at slette oplysninger. Sådanne regler skal FE følge, hvilket indebærer, at FE er afskåret fra at slette oplysningerne, idet FE-lovens § 6 foreskriver, at FEs forpligtelse til at slette oplysninger ikke skal gælde, hvis andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov.

3.2.3 Om informationssikkerhed, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen §§ 2-5

Ifølge FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, kan forsvarsministeren fastsætte nærmere regler om FEs behandling af oplysninger om fysiske og juridiske i Danmark hjemmehørende personer. I medfør heraf er udstedt bekendtgørelse nr. 1028 af 11. juli 2018 (bekendtgørelse om behandlingssikkerhed ved Forsvarets Efterretningstjenestes behandling af personoplysninger) (FE-sikkerhedsbekendtgørelsen) vedrørende informationssikkerheden i FE.

Ifølge forarbejderne til lov nr. 503 af 23. maj 2018, som gennemførte en række konsekvensændringer til FE-loven som følge af vedtagelsen af databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen, er det forudsat, at niveauet af informationssikkerhed efter bekendtgørelser fastsat i henhold til FE-lovens § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2, ikke er lavere efter reglerne, som tidligere har været gældende ifølge den tidligere persondatalovs § 41, stk. 1-4, og § 42 samt bekendtgørelser udstedt i medfør heraf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsen fortolkes i overensstemmelse hermed.

Ifølge FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 2, må personer, virksomheder mv., der udfører arbejde under FE eller FEs databehandlere, som får adgang til oplysninger, kun behandle disse efter instruks fra FE, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Der er ikke særlige formkrav til instrukserne, som således efter omstændighederne kan følge af en bestemt stillingsbetegnelse eller af det forhold, at FE autoriserer en ansat eller andre til at have adgang til bestemte oplysninger. Kravet om, at vedkommende person mv. kun må behandle oplysninger i overensstemmelse med instruks fra FE, indebærer blandt andet, at personen mv. ikke må behandle oplysninger til andre formål end dem, som FE har fastsat – herunder til egne formål – samt at vedkommende ikke må behandle oplysninger efter instruks fra andre end FE.

Efter FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 skal FE træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes, samt mod at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven, og tilsvarende gælder for FEs databehandlere. For oplysninger, som behandles for FE, og som er af særlig interesse for fremmede magter, skal der træffes foranstaltninger, der muliggør bortskaffelse eller tilintetgørelse i tilfælde af krig eller lignende forhold, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 4.

Når FE overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal tjenesten sikre sig, at databehandleren kan træffe de i FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 3 og § 4 nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørel-

sens § 5, stk. 1. Gennemførelse af en behandling ved en databehandler skal ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem, jf. FE-sikkerhedsbekendtgørelsens § 5, stk. 2.

3.3 Videregivelse af oplysninger

3.3.1 Om videregivelse af oplysninger, jf. FE-lovens § 7

FE-lovens § 7 om videregivelse af oplysninger indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at FE kan videregive oplysninger til PET, hvis videregivelsen kan have betydning for varetagelsen af tjene-sternes opgaver. Denne vide adgang til videregivelse af oplysninger til PET er begrundet i de to efterretningstjenesters nært forbundne arbejdsområder.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE videregive personoplysninger om en i Danmark hjemmehørende fysisk person til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer, hvis betingelserne for intern behandling i FE-lovens § 3 e og § 4 er opfyldt. Videregivelse af oplysninger vedrørende rent private forhold kan imidlertid kun ske, hvis betingelserne i databeskyttelseslovens § 8, stk. 2, tillige er opfyldt. Dette indebærer, at oplysningerne kun må videregives, hvis 1) den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen, 2) videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår, 3) videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller 4) hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons eller virksomheds opgaver for det offentlige.

For FEs videregivelse af oplysninger om i Danmark hjemmehørende juridiske personer til andre danske forvaltningsmyndigheder (end PET), private, udenlandske myndigheder og internationale organisationer gælder efter lovens § 7, stk. 3, at betingelserne for intern behandling i lovens § 3 e, stk. 1-5 og 7, og § 5 skal være opfyldt.

Under hensyn til de alvorlige konsekvenser for de registrerede, der efter omstændighederne vil kunne være forbundet med videregivelse af oplysninger, suppleres betingelserne for videregivelse i lovens § 7, stk. 2 og 3, af en betingelse i stk. 4, hvorefter FEs videregivelse af oplysninger efter stk. 2 og 3 kun kan ske, hvis videregivelsen efter en konkret vurdering må anses for forsvarlig.

Der findes i anden lovgivning, herunder navnlig arkivlovgivningen, regler, der indebærer, at FE ikke er berettiget til at slette oplysninger. Sådanne regler skal FE følge, hvilket indebærer, at FE er afskåret fra at slette oplysningerne [...]

Af lovforslagets bemærkninger til § 7, stk. 4, fremgår, at denne afgørelse skal træffes efter en konkret afvejning af samtlige foreliggende omstændigheder. I afvejningen må navnlig indgå det nærmere indhold af oplysningerne, formålet med videregivelsen og en vurdering af den skadevirkning, som en videregivelse vurderes at kunne få for den, som oplysningerne vedrører. Forsvarlighedsvurderingen kan falde forskelligt ud, alt efter om videregivelse skal ske til en anden dansk forvaltningsmyndighed, en privat person eller organisation, en udenlandsk myndighed eller en international organisation. Ved videregivelse til udenlandske myndigheder vil det kunne indgå i vurderingen, om videregivelsen af personoplysningerne sker med henblik på at forebygge og efterforske alvorlig international kriminalitet, som også Danmark har en væsentlig interesse i at bekæmpe. Også forholdene i det eventuelle modtagerland må indgå i vurderingen. Det forudsættes, at bestemmelsen om videregivelse suppleres af regler af processuel karakter fastsat administrativt, som, i lighed med hvad der tidligere fulgte af FEs interne retningslinjer om blandt andet samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester, skal omfatte klare bestemmelser om betingelserne for videregivelse af personidentificerbare oplysninger til udenlandske samarbejdspartnere. Tilsynet vil have mulighed for at påse FEs overholdelse af disse regler.

3.4 Lovlig politisk virksomhed

3.4.1 Om lovlig politisk virksomhed, jf. FE-lovens § 8

FE-lovens § 8 om lovlig politisk virksomhed indeholder i stk. 1 en bestemmelse om, at en i Danmark hjemmehørende fysisk persons deltagelse i lovlig politisk virksomhed ikke i sig selv kan begrunde, at FE behandler oplysninger om den pågældende. Af stk. 2 fremgår, at bestemmelsen i stk. 1 dog ikke afskærer FE fra at behandle oplysninger om en persons politiske virksomhed, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig. Ifølge stk. 3 afskærer bestemmelsen i stk. 1 heller ikke FE fra ved behandlingen af oplysninger om politiske foreninger og organisationer at medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen.

I lovforslagets bemærkninger til § 8 hedder det om politisk virksomhed, at der hermed overordnet må forstås enhver aktivitet, der beskæftiger sig med styrelse og påvirkning af eksisterende samfund og samfundsforhold, og at politisk virksomhed ikke alene omfatter ytringer, men også andre former for politiske tilkendegivelser, eksempelvis deltagelse i politiske demonstrationer.

Forbuddet mod at behandle oplysninger om udøvelse af lovlig politisk virksomhed er ikke absolut. Dette er tilkendegivet med formuleringen ”ikke i sig selv”. FE kan således behandle oplysninger om en persons lovlige politiske virksomhed, når andre forhold bevirker, at en person er genstand for tjenestens interesse. Er den pågældende allerede i søgelyset i forbindelse med FEs opgavevaretagelse, kan FE tillige behandle oplysninger om den pågældendes lovlige politiske virksomhed, hvis en sådan oplysning er relevant for undersøgelsen. Der kan eksempelvis være tale om, at en person benytter udøvelse af politisk virksomhed som påskud for at planlægge, forberede eller udføre spionage, terrorisme eller voldelig ekstremistisk virksomhed rettet mod forsvaret. FE skal således i hvert enkelt tilfælde foretage en vurdering af, om behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed er begrundet i andre forhold end selve udøvelsen af denne virksomhed, og en sådan vurdering vil nødvendigvis bero på et skøn.

Efter bestemmelsens stk. 2 kan FE som led i sine undersøgelser behandle personoplysninger om en persons politiske virke, med henblik på at afklare om virksomheden er lovlig eller ulovlig.

Viser undersøgelserne, at virksomheden er lovlig, skal personoplysningerne slettes. Tilsynet kan påse, at bestemmelsen i stk. 2 ikke misbruges til at omgå forbuddet i stk. 1, og dermed, at FEs undersøgelser af, om en politisk virksomhed er lovlig, sker på en forsvarlig og rimelig måde og med respekt for formålet bag forbudsreglen.

Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at FE i sager om politiske foreninger og organisationer kan medtage oplysninger om, hvem der udgør ledelsen. Forbuddet i bestemmelsens stk. 1 mod behandling af oplysninger om lovlig politisk virksomhed omfatter ikke behandling af oplysninger om juridiske personer. Lovens almindelige regler for behandling af oplysninger om juridiske personer gælder imidlertid for en sådan behandling af oplysninger.

Oplysninger om ledelsen omfatter kun identifikationsoplysninger om de pågældende ledende medlemmer, der i relation til en politisk forening eksempelvis er hovedbestyrelsesmedlemmer, forretningsudvalgsmedlemmer, ministre, folketingsmedlemmer, medlemmer af Europa-Parlamentet, regionsrådsmedlemmer og byrådsmedlemmer. Uden for denne kategori falder menige partimedlemmer, stillere, delegerede samt deltagere i seminarer, deputationer og vælgermøder.

Ifølge lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen i stk. 3 vil det være en central opgave for tilsynet at sikre, at en persons lovlige politiske virksomhed i form af deltagelse som ledende medlem i en politisk organisation eller forening kun behandles i det omfang, det må anses for nødvendigt for en meningsfuld behandling af oplysninger om organisationen eller foreningen.

3.5 Regler om indsigt mv.

3.5.1 Om indsigt, jf. FE-lovens §§ 9 og 10

Det følger FE-lovens § 9, at en fysisk eller juridisk person ikke har ret til indsigt i oplysninger, som FE behandler om vedkommende, eller ret til indsigt i, hvorvidt tjenesten behandler oplysninger om vedkommende. Hvis særlige forhold taler herfor, kan FE dog give hel eller delvis indsigt i sådanne oplysninger.

Efter FE-lovens § 10 kan en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmode tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom.

Efter FE-lovens § 10 kan en i Danmark hjemmehørende fysisk eller juridisk person anmode tilsynet om at undersøge, hvorvidt FE uberettiget behandler oplysninger om den pågældende. Tilsynet sikrer, at dette ikke er tilfældet, og giver herefter den pågældende meddelelse herom.

Hvis særlige forhold taler herfor, kan tilsynet pålægge tjenesten at give hel eller delvis indsigt i oplysninger som nævnt i § 9.

Med FE-lovens § 10 er således etableret en indirekte indsigtsordning, hvorefter tilsynet som led i sin kontrol med FEs behandling af oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer efter anmodning fra en sådan person tillige skal undersøge, om tjenesten uberettiget behandler oplysninger om vedkommende. Tilsynet kan som led i denne indsigtsordning blandt andet pålægge FE at slette oplysninger, som FE efter tilsynets opfattelse behandler med urette. Tilsynet sikrer, at FE ikke uberettiget behandler oplysninger om den pågældende, og giver herefter vedkommende meddelelse herom. Af lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen fremgår imidlertid, at det af meddelelsen alene skal kunne udledes, at der ikke uberettiget behandles oplysninger om den pågældende. Det skal således ikke fremgå eller kunne udledes, om der ikke behandles eller har været behandlet oplysninger, om der tidligere uberettiget har været behandlet oplysninger, eller om der berettiget behandles oplysninger.

En person, der har fået meddelelse fra tilsynet efter FE-lovens § 10, har efter bestemmelsen ikke krav på en ny meddelelse før 6 måneder efter seneste meddelelse.

Årsredegørelse 2018

Forsvarets Efterretningstjeneste

Udgivet af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, juni 2019

Layout + illustrationer: Eckardt ApS

Portrætfotos: Lars Engelgaard

Publikationen kan downloades fra tilsynets hjemmeside på www.tet.dk

Medlemmer af Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)

Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening

Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet

Professor Jørgen Grønnegård Christensen, Aarhus Universitet

Bestyrelsesformand Erik Jacobsen, Roskilde Universitet

Tilsynet med Efterretningstjenesterne
Borgergade 28, 1. sal, 1300 København K
www.tet.dk